

Хто і як допомагає муніципалітетам?

Звіт про інституції, механізми
та географію підтримки

→ **Автори:**

Анна Корнилюк
старша аналітикиня політики і даних IAA

Вячеслав Курило
керівник департаменту аналітики IAA

→ **Верстка та дизайн:**

Катерина Кисла
графічна дизайнерка IAA

→ **Внутрішній рецензент:**

Юрій Ромашко
виконавчий директор IAA

Автори вдячні **Владиславу Рашковану**, заступнику виконавчого директора від України у Міжнародному валютному фонді, за ідею цього звіту та експертну підтримку у процесі роботи над базою даних.

Для цитування матеріалу:

Анна Корнилюк, Вячеслав Курило, Юрій Ромашко (2025):
Хто і як допомагає муніципалітетам? Звіт про інституції, механізми
та географію підтримки, Інститут аналітики та адвокації.

Посилання на цей матеріал:

iaa.org.ua/portfolio/whos-supporting-ukrainian-and-how

✱ Цей матеріал не охоплює питання безпеки та оборони водночас звичайно ж, повноцінна відбудова країни неможлива без перемоги України. Для цього потрібно більше військової підтримки з боку міжнародних партнерів, яка передбачає не лише надання озброєння, але й великої кількості ППО. Досягнення миру потребує від міжнародних партнерів чітких та ефективних воєнних гарантій.

✱ Зважаючи на достатньо широку рамку охоплених у цьому матеріалі питань, терміни «відбудова» і «відновлення» розглядаються як синоніми.

ДЯКУЄМО СИЛАМ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ!

З початком повномасштабного вторгнення підтримка України з боку міжнародних партнерів суттєво зросла не лише у вигляді фінансування з боку МФО та інших міжнародних організацій, але й завдяки великій кількості менших ініціатив, спрямованих безпосередньо на муніципалітети та локальні проєкти.

Попри зростання активності донорів у роботі з громадами, наразі відсутня єдина електронна інформаційна система обліку та координації такої допомоги. Натомість інформація про проєкти розміщена на вебсторінках організацій чи спеціальних порталах країн-донорів, проте також не завжди. Така фрагментарність заважає повноцінному моніторингу, ускладнює муніципалітетам пошук партнерів для ініціації нових проєктів, а для донорів подекуди створює ризики дублювання чи неефективного розподілу ресурсів.

У відповідь на це, ІАА створили **структуровану відкриту базу даних міжнародної підтримки українських громад**. Вона охоплює період 2022–2024 років із частковим урахуванням ініціатив, що розпочалися у попередніх роках, та ініціатив 2025 р. Це перша спроба систематизації важливого процесу, що досі залишався розпорошеним. База даних містить ініціативи від великих проєктів (наприклад, Світового банку чи EBRD) до менших локальних дій (наприклад, передача тролейбусів Вінниці від швейцарських муніципалітетів).

У рамках цього звіту та бази даних ми зібрали **500+ ініціатив допомоги від 160+ донорів¹** та систематизували їх за понад **10 ключовими параметрами**, серед яких:

тип донорів

уряди інших країн, у т.ч. агенції розвитку, агентства ООН, багатосторонні банки розвитку, благодійні фонди тощо

країна походження організації

механізм надання допомоги

гранти, пільгові позики, технічна допомога, гарантії тощо

локалізація ініціатив

уся Україна, окремі області, конкретні муніципалітети

напрями фінансування, згруповані у 17 сфер

від просторового планування, фінансування комунальної сфери, сектору житла до ініціатив підтримки ветеранів та кібербезпеки

1. Під донорами тут і далі ми розуміємо усі організації, які надають підтримку муніципалітетам, не обов'язково у монетарній формі.

Водночас ми свідомо не вказували і не аналізували загальні обсяги фінансування проєктів, аби уникнути дублювання сум. Зокрема, через те, що країна-партнер може декларувати свою підтримку на певну суму, але надавати її через різні механізми проєктів МФО, а також через обмежені відкриті дані особливо невеликих ініціатив.

Основними джерелами даних виступили:

- офіційні джерела українського уряду (Міністерства фінансів, Міністерства економіки, Міністерства розвитку громад та територій та ін.);
- портал Ресурси для громад;
- міжнародні платформи та вебсторінки ключових МФО, агентств ООН, урядів країн-донорів;
- відповіді на запити до найбільш активних донорів;
- база даних Kiel Institute;
- інформація із офіційних сторінок донорів та посадовців у соціальних мереж та медіа.

Важливо зазначити: це **перше видання** такого звіту. Наразі ми не претендуємо на повноту і вичерпність (хоча і доклали до цього багато зусиль). Натомість наша мета - започаткувати системний підхід і надати інструмент, що може стати основою для вирішення завдань кращої координації, регулярного оновлення і аналізу, та який потенційно може бути перетворений на єдину інформаційну систему реєстрації, обліку, та моніторингу допомоги із забезпеченням електронної інформаційної взаємодії з іншими державними реєстрами та ІКС системами.

Для кого буде корисним цей звіт?

Громадам

щоб дізнатися, хто і як підтримував схожі муніципалітети, знайти потенційних донорів, вивчити умови участі у відкритих програмах

Донорам

для пошуку синергії, кращої координації, уникнення дублювань

Центральним органам виконавчої влади

для системного розуміння географії і напрямів донорської активності

Аналітикам та дослідникам

як джерело для глибших студій із тематики локалізації міжнародної допомоги

Як побудований цей звіт?

Звіт структурований відповідно до ключових запитань, що виникають у процесі взаємодії громад, донорів та аналітиків із темою міжнародної допомоги:

Розділ 1 покликаний знайти відповідь **«Хто фінансує?»**. Ми представили типологію основних суб'єктів допомоги (яких наразі понад 160) та їхні поточні пріоритети: країни, уряди, муніципалітети, міжнародні організації, громадські ініціативи.

Розділ 2 відповідає на питання **«Як фінансують?»** та містить аналіз механізмів підтримки: від двосторонніх до багатосторонніх.

У розділі 3 ми досліджуємо **«Що фінансують?»** за 17 напрямками, які дозволяють побачити пріоритети відбудови на місцях. Ми також наводимо приклади проєктів із зазначенням виконавців та донорів.

Розділ 4 присвячений відповідям на питання **«Де фінансують?»** із зазначенням пріоритетних регіонів та типів муніципалітетів.

Наостанок **розділ 5** розповідає **«Які є можливості для громад сьогодні?»** та містить рекомендації для громад, які шукають нові партнерства та хочуть скористатися представленою базою даних.

Ми віримо, що звіт стане корисним громадам у пошуках нових можливостей для свого розвитку.

Водночас ми переконані, що Україні потрібна **єдина інтегрована інформаційна система міжнародної підтримки для муніципалітетів** - публічна, структурована та зручна для користувача. Вона має стати частиною екосистеми відновлення держави та виконувати функції реєстрації (обліку), координації, моніторингу та планування, забезпечуючи належний рівень прозорості. Цей звіт - перший крок у цьому напрямі.

ЗМІСТ

РЕЗЮМЕ	3
ЗМІСТ	6
СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	7
ВСТУП	10
РОЗДІЛ 1. ХТО ФІНАНСУЄ? ІНСТИТУЦІЇ ТА ДОНОРИ, ЯКІ НАДАЮТЬ ПІДТРИМКУ.....	11
РОЗДІЛ 2. ЯК ФІНАНСУЮТЬ? МЕХАНІЗМИ ПІДТРИМКИ ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ГРОМАД	20
РОЗДІЛ 3. ЩО ФІНАНСУЮТЬ? ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДТРИМКИ ГРОМАД	24
РОЗДІЛ 4. ДЕ ФІНАНСУЮТЬ? ГЕОГРАФІЯ ПІДТРИМКИ МУНІЦИПАЛІТЕТІВ	53
РОЗДІЛ 5. ЯКІ МОЖЛИВОСТІ ДАЄ ДЛЯ ГРОМАД БАЗА ДАНИХ? ГАЙД	56
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	60

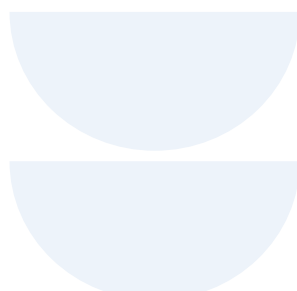
СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

БФ	Благодійний фонд
ВЗВ	Вибухонебезпечні залишки війни
ВПО	Внутрішньо переміщена особа
ГІС	Геоінформаційна система
ГО	Громадська організація
ЕІП	Еко-індустріальні парки
ЄС	Європейський Союз
ЖБК	Житлово-будівельний кооператив
ІАА	Інститут аналітики та адвокації
ІКС	Інформаційно-комунікаційні системи
КМУ	Кабінет Міністрів України
МСБ	Малий та середній бізнес
МФО	Міжнародні фінансові організації
НЄБ	Новий Європейський Баухаус
ОВА	Обласна військова адміністрація
ООН	Організація об'єднаних націй
ОСББ	Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку
СВП	Саморобні вибухові пристрої
США	Сполучені Штати Америки
УКУ	Український католицький університет
ШІ	Штучний інтелект
AECID	Іспанське агентство міжнародного співробітництва у сфері розвитку
AFD	Агентство розвитку Франції
BGK	Банк крайового господарства (Польща)

BII	Британська міжнародна інвестиційна компанія
BMUV	Федеральне міністерство довкілля, охорони природи, ядерної безпеки та захисту прав споживачів Німеччини
BMZ	Федеральне Міністерство економічного співробітництва та розвитку Німеччини
CCC	Канадська комерційна корпорація
CEB	Банк розвитку Ради Європи
CMSR	Центр міжнародного співробітництва та розвитку (Словенія)
DREAM	Екосистема цифрового управління відновленням
ESP	Фонд Східноєвропейського партнерства з енергоефективності та довкілля
EBRD/ЄБРР	Європейський банк реконструкції та розвитку
EIB/ЄІБ	Європейський інвестиційний банк
EKN	Посольство Королівства Нідерландів в Україні
Enabel	Бельгійське агентство з міжнародного співробітництва
ESTDEV	Естонський центр міжнародного розвитку
GEIPP	Глобальна програма з еко-індустріальних парків
GFA	Товариство з реалізації сільськогосподарських проєктів за кордоном (Німеччина)
GIZ	Німецьке товариство міжнародного співробітництва
HOPE	Ремонт житла для відновлення прав і можливостей людей
IBRD	Міжнародний банк реконструкції та розвитку
IFC	Міжнародна фінансова корпорація
IOM/MOM	Міжнародна організація з міграції
JICA	Японське агентство міжнародного співробітництва
KfW	Кредитна Установа для Відбудови (Німеччина)
KSE	Київська школа економіки
NEFCO/НЕФКО	Північна екологічна фінансова корпорація

NORAD	Норвезьке агентство з розвитку співробітництва
SDC	Швейцарське агентство з розвитку та співробітництва
SECO	Державний секретаріат Швейцарії з економічних питань
SRER	Підтримка швидкого економічного відновлення українських муніципалітетів
UKAid	Foreign, Commonwealth & Development Office
UN-Habitat	Програма Організації Об'єднаних Націй з населених пунктів
UNDP	Програма розвитку ООН
UNECE	Європейська економічна комісія Організації Об'єднаних Націй
UNESCO/ ЮНЕСКО	Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури
UNHCR/ УВКБ ООН	Управління Верховного комісара ООН у справах біженців
UNICEF/ ЮНІСЕФ	Дитячий фонд ООН
UNIDO	Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку
UNOPS	Управління ООН з обслуговування проектів
URTF	Цільовий фонд підтримки, відновлення, відбудови та реформування України
VRW	Вікно реінтеграції ветеранів та осіб, які постраждали від війни
WASH	Вода, санітарія та гігієна
WHO/BOOЗ	Всесвітня Організація Охорони Здоров'я

Українські громади продовжують зазнавати значних руйнувань та збитків від війни, що розпочала росія. Згідно з [Четвертою швидкою оцінкою завданої шкоди та потреба на відновлення](#) (Rapid Damage and Needs Assessment, RDNA4), потреби відновлення України протягом наступних десяти років оцінюються у 524 млрд дол. США.

Відбудова значної частини об'єктів, зруйнованих росією, знаходиться на місцевому рівні та лягає на плечі громад. Для прикладу, за підрахунками експертів, лише збитки, завдані громадським об'єктам, просторам та благоустрою оцінюються у 977 млн дол. США. Для більшості муніципалітетів, особливо малих, відбудова є надскладним викликом як з погляду потреби у залученні значних фінансових ресурсів, так і спроможністю працювати із цими фінансовими ресурсами.

За [оцінками KSE Institute](#), загальна сума прямих збитків, завданих інфраструктурі України внаслідок повномасштабного вторгнення Росії, сягнула майже 170 млрд дол. США. Найбільших втрат зазнали житловий фонд, транспортна інфраструктура та енергетика.

Попри те, що війна продовжується, частина громад вже відбудували зруйновані об'єкти, деякі громади – у процесі відбудови, а хтось все ще намагається знайти фінансування для своїх проєктів.

З урахуванням обмежених фінансових ресурсів і центральна влада, і влада на місцях звертається до міжнародних партнерів, донорів для залучення додаткового фінансування. Водночас через брак інформації та її несистематизованість посадові особи громад під час пошуку джерел фінансування для відбудови стикаються з різними проблемними питаннями, а саме:

 до якого донора звернутися та як це зробити?	 які механізми фінансування використовує донор?
 який фокус/сфера фінансується донором?	 хто з інших громад вже має досвід у залученні фінансування від донорів і міг би поділитися експертизою?

Саме тому метою цього дослідження є представлення детального огляду існуючих можливостей фінансування для українських громад та звернути увагу на поребу у створенні єдиної інформаційної системи міжнародної підтримки для муніципалітетів як верифікованої бази даних про допомогу, яку громади отримали або можуть отримати.

РОЗДІЛ 1.

ХТО ФІНАНСУЄ? ІНСТИТУЦІЇ ТА ДОНОРИ, ЯКІ НАДАЮТЬ ПІДТРИМКУ

У ході аналізу ми виявили 160+ донорів різного типу, які тим чи іншим способом підтримували громади під час повномасштабного вторгнення.

Типологія залучених інституцій включає:

- Організації системи ООН (UNDP, УВКБ ООН, UNICEF, ЮНЕСКО та ін.);
- Уряд України та інші національні уряди;
- Міжнародні фінансові установи розвитку (Світовий банк, EBRD, IFC, EIB);
- Фінансові інституції розвитку (наприклад, JICA, BII);
- Агенції з міжнародного розвитку (UKAid);
- Місцеві та іноземні комерційні банки;
- Приватні інвестори й стратегічні фонди;
- Благодійні організації (Фонд Говарда Г. Баффета);
- Муніципалітети інших країн (Берн, Цюрих, Рига);
- Університети/академічні установи (Талліннський університет, Стенфордський університет);
- Архітектурні бюро (Balbek Bureau).

Нижче наводимо перелік та короткий опис ключових організацій, які здійснюють підтримку громад. Повний перелік знаходиться у [додатку](#) до бази даних.

Спеціалізовані організації ООН²

Назва

Пріоритети підтримки

UNDP

Реагування на кризу: заходи зі стабілізації, гуманітарну підтримку та першочергові втручання, спрямовані на збереження життя та підтримку засобів до існування постраждалого населення.

Надання публічних послуг: особлива увага приділяється підтримці органів місцевого самоврядування, цифровізації послуг та підвищенню ефективності й прозорості державного управління.

Відновлення для відбудови та повернення людей: відбудова інфраструктури, житлового фонду та підтримка економічного відновлення громад.

Інклюзивне економічне зростання: організація сприяє розвитку стійкої економіки шляхом створення робочих місць, підтримки підприємництва та розвитку мікро-, малих і середніх підприємств (ММСП), з особливою увагою до вразливих категорій населення та регіонів, що постраждали від війни.

Соціальна згуртованість та інклюзія: UNDP працює над зміцненням соціальної єдності через підтримку діалогу в громадах, вирішення конфліктів та залучення всіх соціальних груп - особливо жінок, молоді та маргіналізованих спільнот - до процесів прийняття рішень.

UN-Habitat

Пріоритетом підтримки є розвиток цифрових інструментів та зміцнення спроможності місцевої влади для інклюзивного, стійкого та прозорого планування відновлення міст. Особлива увага приділяється участі громад, просторовому аналізу та забезпеченню рівного доступу до послуг.

2. У контексті підтримки та відновлення громад. Діяльність де яких організацій може бути набагато ширшою.

UNHCR

У контексті підтримки громад, пріоритети підтримки зосереджені на ремонті пошкодженого житла, наданні тимчасового притулку та компенсації за втрачене або зруйноване житло.

UNESCO

Основні пріоритети UNESCO полягають у підтримці цифрової освіти та підвищенні кваліфікації педагогів, відновленні освітніх установ, розвитку культурної сфери через навчання фахівців і студентів, а також у збереженні та охороні культурної спадщини.

WHO

Пріоритетом є забезпечення доступу до життєво необхідних медичних послуг, зокрема екстреної та травматологічної допомоги, для людей, які постраждали від війни в Україні, особливо на територіях, які прямо постраждали від війни.

UNIDO

Ключовим пріоритетом UNIDO є зелене відновлення промисловості України, у межах якого започатковано Програму зеленого відновлення на 2022–2024 роки, спрямовану на сталий, екологічний та інклюзивний розвиток у тісній співпраці з урядом і міжнародними партнерами.

IOM

Основні напрямки підтримки IOM в межах Програми відновлення громад України включають:

- ✓ надання житла для ВПО;
- ✓ фінансову та технічну підтримку для понад 700 домогосподарств;
- ✓ гранти для малого та середнього бізнесу, зокрема у галузях машинобудування та переробки конопель;
- ✓ професійну підготовку та забезпечення обладнанням для мешканців постраждалих регіонів;
- ✓ сприяння зайнятості та економічному відновленню малих громад.

Організація в Україні підтримує громади через забезпечення доступу до безпечної освіти, водопостачання, санітарії та охорони здоров'я, а також через психосоціальну підтримку дітей і родин. Особливу увагу приділено найуразливішим категоріям населення та зміцненню спроможності місцевих органів влади реагувати на гуманітарні виклики.

Основні пріоритети UNOPS в Україні охоплюють відновлення критичної інфраструктури, зміцнення систем охорони здоров'я та освіти, підтримку гуманітарної допомоги й підготовки до зимового періоду, а також розвиток безпечного середовища через підтримку розмінування та стабілізаційні заходи. Організація активно співпрацює з міжнародними партнерами для посилення стійкості громад.

UN Women в Україні підтримує локальні ініціативи, співпрацюючи з жіночими правозахисними організаціями, місцевими урядами та бізнесом для посилення ролі жінок у процесах відновлення, гуманітарного реагування та миробудування. Пріоритет надається розвитку жіночого лідерства, економічного потенціалу та зміцненню участі жінок у прийнятті рішень на всіх рівнях.

Банки розвитку (включно із багатосторонніми)

Назва

Пріоритети підтримки³

Банк зосереджується на фінансуванні відновлення муніципальної та соціальної інфраструктури, модернізації енергетичних систем і транспортних мереж в Україні з метою зміцнення енергонезалежності та покращення життєвих умов населення. Водночас він підтримує малий та середній бізнес, надаючи кредитні лінії і гарантії, що сприяє збереженню робочих місць і економічній стабільності в умовах війни.

3. У контексті підтримки та відновлення громад. Діяльність де яких організацій може бути набагато ширшою.

BGK

Банк відкрив офіс в Києві на початку 2025 р. Головною метою нового представництва є підтримка проєктів і інвестицій, що фінансуються Європейською Комісією для відбудови та модернізації України. BGK виступає однією з установ, яка реалізує фінансування в рамках Ukraine Facility - інструменту ЄС, спрямованого на залучення державних і приватних інвестицій для відновлення країни. Представництво активно співпрацює з польськими інституціями, що працюють в Україні, зокрема з Польською агенцією з інвестицій та торгівлі, а також із Кредобанком, який входить до групи РКО Bank Polski. Така взаємодія сприяє кращому залученню інвестицій і ефективнішій реалізації спільних проєктів з відновлення та модернізації української економіки.

EBRD

Підтримка муніципалітетів в Україні з боку EBRD зосереджена на життєво важливій інфраструктурі, зокрема енергетиці, транспорті та сталому розвитку, а також на впровадженні екологічних ініціатив.

KfW

Пріоритетами KfW Development Bank в Україні є енергетика та охорона природи, сталий економічний розвиток і професійна підготовка, а також розвиток соціальної інфраструктури і послуг, зокрема для внутрішньо переміщених осіб та приймаючих громад. Загальна мета співпраці - забезпечення сталого та стійкого соціально-економічного розвитку країни.

IFC

В рамках програми Economic Resilience Action (ERA) пріоритетами є підтримка критично важливої економічної інфраструктури, зокрема транспортних і логістичних систем на кордонах з ЄС, забезпечення енергетичної безпеки та переходу до сталих джерел енергії, а також розвиток цифрової інфраструктури. Окрім того, програма спрямована на підтримку громад, зокрема забезпечення фінансування для внутрішньо переміщених осіб та відновлення муніципальної інфраструктури і житла.

Пріоритети діяльності СЕВ в Україні охоплюють кілька ключових напрямів:

Охорона здоров'я – відновлення медичних послуг у зруйнованих регіонах, розвиток інфраструктури для реабілітації та психічного здоров'я, модернізація системи охорони здоров'я. У 2023 році банк надав 100 млн євро на відновлення базових медичних послуг.

Соціальне та доступне житло – підтримка ВПО і постраждалих від війни. У 2024 році СЕВ виділив 100 млн євро на компенсацію втрат житла через сертифікати для придбання нової нерухомості, а також 200 млн євро на програми підтримки ВПО (житло, доступ до послуг, працевлаштування).

Мікрофінансування – сприяння доступу до фінансування для мікропідприємств, зокрема в громадах, що приймають ВПО. Це підтримує розвиток малого бізнесу, створення робочих місць і стабілізацію населення.

Грантова підтримка – фінансування термінових ремонтів медичних закладів і житла для вразливих домогосподарств. Наприклад, у 2024 році СЕВ надав 200 тис. євро для Національного центру материнства і дитинства, а також 2 млн євро для Catholic Relief Services на ремонти пошкоджених осель.

Посилення інституційного потенціалу – надання технічної допомоги й організація навчальних візитів. Зокрема, було профінансовано навчальний візит українських представників до країн Балкан для вивчення досвіду реалізації житлових програм у постконфліктних умовах.

Агенції відновлення

Назва

Пріоритети підтримки⁴

AECID

(Іспанія)

AECID в Україні пріоритетно підтримує відновлення і модернізацію шкіл та лікарень, зокрема через проєкти з енергозбереження та забезпечення медичного обладнання. Агентство також сприяє розвитку малого і середнього бізнесу, залученню інвестицій, страхуванню експорту та місцевому економічному розвитку через посилення інфраструктури та підтримку громад. Крім того, AECID реалізує гуманітарні програми для ВПО і зміцнює критично важливу соціальну та економічну інфраструктуру країни.

CCC

(Канада)

Організація надає підтримку відновлення громад в Україні, зокрема через проєкти, що посилюють місцевий розвиток та реконструкцію в громадах за допомогою грантів і технічної підтримки для громадських організацій. Значну увагу приділено ініціативі SURGe, яка допомагає формувати національний підхід до громадянського відновлення та впроваджує цифрову платформу для планування і моніторингу, залучаючи 19 громад у семи областях України. Ці проєкти спрямовані на забезпечення інклюзивного, гендерно чутливого та сталого розвитку з урахуванням потреб уразливих груп населення.

CMSR

(Словенія)

Агенція наразі публікує інформацію про 2 проєкти: «Будинки для прийомних сімей в Україні» та «Реконструкція очисних споруд, включаючи заміну механічного та електричного обладнання і каналізаційних труб у Житомирі».

CPVA

(Литва)

Підтримка енергетичного сектору України через будівництво сонячних електростанцій.

Створення нового модульного шкільно-громадського центру з укриттям у м. Зелений Гай.

Розробка адаптивних технічних проєктів для будівництва сучасних шкіл у рамках ініціативи «Майбутня школа України».

4. У контексті підтримки та відновлення громад. Діяльність де яких організацій може бути набагато ширшою.

giz

GIZ

(Німеччина)

Консультації уряду з питань місцевого самоврядування, верховенства права, торгівлі, енергетики та клімату.

Підтримка цифровізації та підвищення ефективності публічних послуг у громадах, навчання адміністративного персоналу.

Відновлення інфраструктури: ремонт шкіл та лікарень.

Консультації для МСП щодо виходу на нові ринки та підготовка фахівців для відбудови (охорона здоров'я, будівництво).

Підтримка стабільного енергопостачання та підвищення екологічної стійкості енергосистеми.

Постачання генераторів і будматеріалів для лікарень і ремонт електромереж.

Надання медичної, психологічної та соціальної підтримки вразливим групам (діти, жінки, ветерани, ВПО).

Розбудова системи захисту у надзвичайних ситуаціях спільно з українськими партнерами.

Enabel

Enabel

(Бельгія)

Посилення системи охорони здоров'я та соціального захисту, зокрема підтримка вразливих груп (діти, ветерани, біженці, ВПО) та надання допомоги з психічним здоров'ям.

Підтримка освіти та сприяння доступу до працевлаштування через навчальні програми, адаптовані до місцевих потреб, з метою розвитку місцевої економіки.

Відновлення пошкодженої війною інфраструктури у секторах охорони здоров'я та освіти з акцентом на енергоефективність і стійкість.

Підтримка євроінтеграції України та розвиток співпраці між бельгійськими та українськими інституціями.

Попри війну, міжнародні партнери з метою поглиблення співпраці та підтримки, відкривають власні офіси в країні. Наприклад, у 2024 році Агентство розвитку Франції (AFD) відкрило своє представництво в Україні, а Норвезько-Українська Торгова Палата, заснована ще у 2008 році і мала офіс в Осло, цього року відкрила представництво і в Києві.

Також варто виділити роботу різних коаліцій, які спрямовані на підтримку розвитку та відновлення громад. Наприклад, [Ro3kvit](#) - міжнародна коаліція експертів у галузі урбаністики, яка працює у сфері відновлення міської та сільської інфраструктури; [Zero Waste Alliance Ukraine](#) - коаліція, робота якої спрямована на прискорення переходу до моделі «нуль відходів» на рівні міст, особливо в малих і середніх муніципалітетах.

РОЗДІЛ 2.

ЯК ФІНАНСУЮТЬ? МЕХАНІЗМИ ПІДТРИМКИ ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ГРОМАД

Розуміння існуючих механізмів підтримки надасть можливість громадам розширити свої фандрейзингові зусилля задля залучення фінансування для відновлення та розвитку. Ми виділили основні механізми підтримки громад міжнародними та українськими партнерами (рис. 1).

Рис. 1 Основні механізми підтримки громад

Джерело: складено авторами на основі відкритих даних

1. Білатеральна підтримка країн центральною та місцевою владою.

1.1 Багато країн виділяють кошти через свої агенції розвитку (див. попередній розділ). Наприклад, таким чином здійснює підтримку Франція через агенцію розвитку AFD та Expertise France, Бельгія через агенцію розвитку Enabel, Естонія через ESTDEV тощо.

1.2 Надання підтримки через іноземні міністерства.

Так, проєкт [Demonstrating the benefits of energy-efficient housing in a Lviv district](#) підтримується Федеральним міністерством довкілля, охорони природи, ядерної безпеки та захисту прав споживачів Німеччини (BMUV).

1.3 З певними ініціативами підтримки можуть виступати представники місцевої влади країн-партнерів.

Наприклад, влада м. Берна та м. Цюрих (Швейцарія) передавала трамваї м. Вінниця та м. Львів. (див. наступний розділ). Чеський муніципалітет [Усті-над-Лабем](#) передав медичне обладнання та засоби лікарням Закарпаття та Волині.

Підтримка також може надаватись місцевими чи державними установами країн-партнерів, і в такому разі зазвичай йдеться про горизонтальні ініціативи підтримки. Наприклад, [Станція швидкої допомоги м. Таллінн](#) передала 5 швидких спеціалізованим медичним установам Харківської, Одеської, Дніпропетровської та Житомирської областей.

Окремо тут треба виділити міжмуніципальні партнерства як напрям залучення підтримки від міст-партнерів. Українським громадам, крім прямої співпраці з існуючими партнерами, наразі доступні також кілька програм, які допомагають знайти нові зв'язки. Серед них, наприклад, [Cities4Cities | United4Ukraine](#) - ініціатива, яка допомагає знайти партнерів серед міст у ЄС та США. Іншою подібною ініціативою є німецька ініціатива [Global partnerships programme between municipal utilities improve public infrastructure](#) - платформа сприяє партнерству між комунальними підприємствами Німеччини та низки країн, зокрема України у сфері водопостачання та поводження з відходами, зосереджуючись на обміні досвідом, технічній допомозі та постачанні обладнання.

2.

Багатосторонні ініціативи підтримки через міжнародні інституції, кооперацію кількох держав.

2.1 Підтримка через організації ООН чи міжнародні банки розвитку.

Ці програми зазвичай масштабні за сферою охоплення, з більшим бюджетом та тривалістю.

Так, в Україні діють програми Світового Банку, спеціалізованих організацій ООН, EIB, EBRD тощо. Такі програми зазвичай покликані вирішити системні (наприклад, енергетична безпека, доступ до освіти тощо) чи «наскрізні» питання, наприклад, цифровізація, зелений перехід тощо. Також вони зазвичай охоплюють усю країну або кілька областей.

Окремі можуть каналізувати свою допомогу не тільки через свої організації як було розглянуто раніше, а, наприклад, робити внески в організації ООН, МФО тощо. Наприклад, однорічний проєкт [Support to Critical Energy Infrastructure Restoration and Immediate Provision of Energy Equipment in Ukraine](#) реалізовувався UNDP в Україні, проте фінансувався Урядом Японії. Проєкт EIB [RLF - Ternopil Trolleybus Project](#) загальним обсягом 15 млн євро має грантовий компонент від Канади обсягом 4 млн євро (решта - пільговий кредит та співфінансування міста).

2.2 Спільні ініціативи кількох країн.

Крім того, країни можуть об'єднуватись для фінансування спільних ініціатив. Прикладом є [Ukraine Relief, Recovery, Reconstruction and Reform Trust Fund \(URTF\)](#), який створено Світовим банком після початку повномасштабного вторгнення за ініціативи низки європейських, американських та азійських країн.

Іншим прикладом є спільна ініціатива [Польщі та Кіпру](#) із закупівлі генераторів у 2022 р. на суму 300 тис. євро.

Проєкт [Promotion of Energy Efficiency and Implementation of the EU Energy Efficiency Directive in Ukraine](#) спільно фінансується Німеччиною (BMZ, GIZ) та Швейцарією (SECO).

2.3 Спільні ініціативи міжнародних організацій/інституцій.

Деякі проєкти підтримки громад імплементується двома і більше міжнародними чи наднаціональними організаціями. Так, наприклад, [«EU4Recovery – Empowering Communities in Ukraine»](#), який спрямований на покращення доступу вразливих груп до якісних публічних послуг та зміцнення безпеки й соціальної згуртованості в громадах, впроваджується спільно ЄС та UNDP.

Проєкт [«School Repairs in Ukraine»](#) передбачає відновлення шкіл у Київській, Харківській та Чернігівській областях, впроваджується спільно ЄС та UNOPS.

3.

Приватні ініціативи бізнесу та благодійних організацій.

Крім урядових та наднаціональних організацій та установ до ініціатив відновлення громад також долучається бізнес та благодійні фонди. Наприклад, американська технологічна компанія [Palantir](#) допомагатиме Уряду в гуманітарному розмінуванні.

Німецька компанія [Байєр](#) через українське представництво напряму допомагає медичними засобами для лікарень в постраждалих

громадах та посівним матеріалом для дрібних фермерів, крім того, допомога надавалась через представництва Червоного Хреста та платформу UNITED24.

Великий вітчизняний бізнес здебільшого допомагає через власні благодійні організації, як, наприклад, [Кернел](#), [АТБ](#), [Астарта](#). Остання має кілька успішних проєктів саме у напрямку розвитку громад.

Загалом ініціативи благодійних фондів носять здебільшого локальний характер і спрямовані на підтримку вибраних громад. Винятком є великі міжнародні БФ та філантропічні ініціативи, діяльність яких розповсюджується на всю Україну. Наприклад, діяльність [The Howard G. Buffett Foundation](#) включає допомогу ВПО і школам, підтримку малих фермерів, відновлення інфраструктури (закупівля генераторів, встановлення вікон тощо), медичну допомогу та виготовлення протезів, розмінування, закупівлю українського зерна для країн з продовольчою кризою, а також підтримку розслідування воєнних злочинів.

4.

Спеціалізовані фонди/ініціативи підтримки, до яких приєдналася Україна.

Допомога громадам у відбудові та відновленні може також каналізуватись через вже існуючі чи новостворені ініціативи.

Наприклад, у 2023 р. Україна приєдналася до Механізму цивільного захисту ЄС, у рамках якого [отримує](#) гуманітарну допомогу у сфері медицини та освіти.

Крім того, Україна отримує підтримку від [Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership \(E5P\)](#), який має кілька країн-учасниць, а імплементаторами виступають МФО, такі як NEFCO, KfW, EIB тощо.

Таке різноманіття форм підтримки значно ускладнює моніторинг ініціатив, координацію зусиль та сповільнює надходження коштів до кінцевого споживача через надмірну бюрократизацію процесів.

РОЗДІЛ 3.

ЩО ФІНАНСУЮТЬ? ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДТРИМКИ ГРОМАД

З урахуванням різноманіття проєктів та програм, була виокремлена класифікація напрямів допомоги українським муніципалітетам. Такий підхід дозволяє структурувати наявну інформацію та полегшити пошук потенційних партнерів для представників місцевої влади та інших зацікавлених сторін.

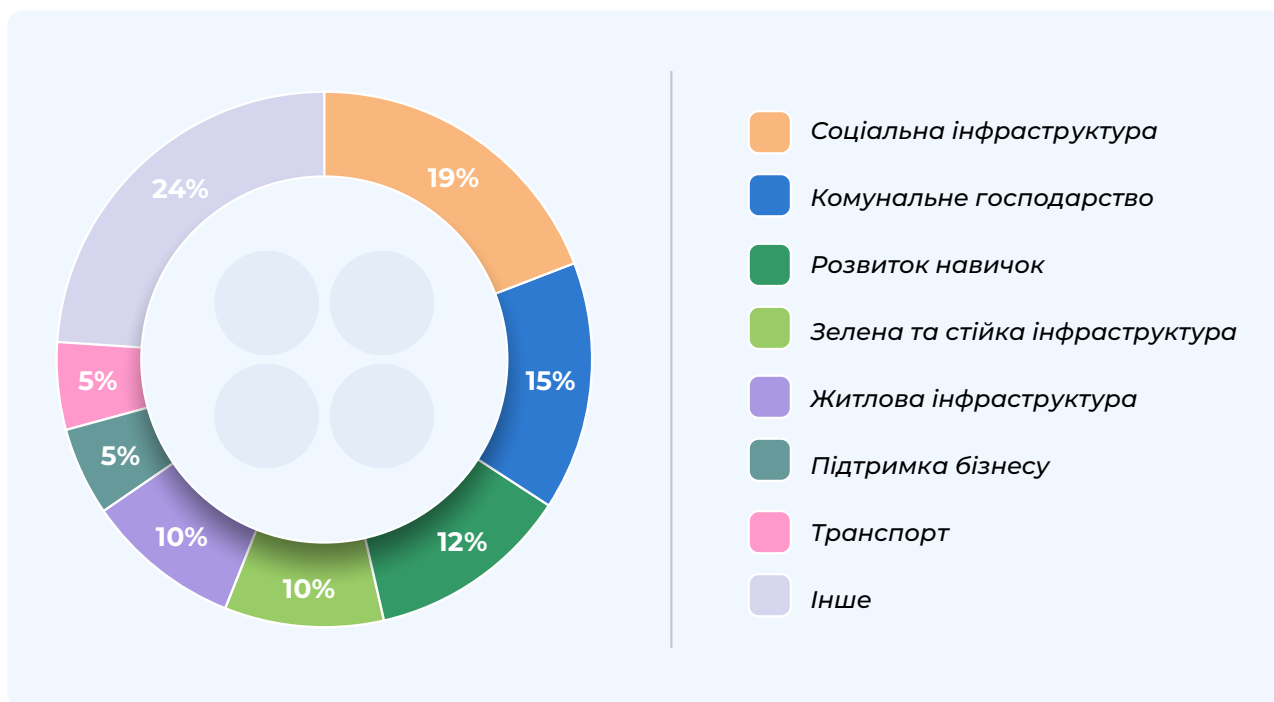

Рис. 2 Розподіл проєктів підтримки муніципалітетів за основними напрямками⁵

Джерело: складено авторами самостійно на основі відкритих даних

Нижче пропонуємо детально розглянути розподіл проєктів за сферами та основних надавачів допомоги в розрізі кожної з них⁶.

5. Оскільки база даних проєктів оновлюється на постійній основі, поточні значення можуть відрізнятися від наведених у діаграмі. Дані наведені станом на кінець травня 2025 р.

6. Приклади проєктів включають як ті, що знаходяться на стадії імплементації, так і ті, що вже завершені.

1.

Міське планування та розвиток (генеральне планування та зонування, оптимізація землекористування тощо)

Ініціативи у сфері міського планування є критично важливими в контексті повоєнної відбудови, оскільки саме вони закладають просторову основу для сталого розвитку міст, забезпечують раціональне використання територій, підвищують стійкість до майбутніх криз і створюють передумови для комфортного та безпечного середовища для мешканців.

Зазвичай подібні ініціативи є частиною комплексних програм, але також ними займаються профільні архітектурні бюро та коаліції.

Приклади проєктів:

1

Пілотний проєкт, зосереджений на [плануванні місцевого відновлення](#)

Фото: Стас Карташов / UNDP в Україні

В рамках проєкту 10 громад отримують професійну підтримку у розробці планів відновлення, проведенні оцінки корупційних ризиків, посиленні здатності місцевої влади реагувати на кризові ситуації тощо.

- Реалізація проєкту: KPMG за сприяння UNDP.
- Фінансування: Уряд Японії.

2 Кременчук – [стратегія](#) міської кліматичної стійкості

Проект спрямований на розробку просторової стратегії Кременчука з фокусом на міське планування, що враховує адаптацію до кліматичних змін. Ініціатива охоплює інтеграцію екологічних рішень, розвиток набережної, зелених зон, пішохідної інфраструктури та функціональне зонування територій.

→ Реалізація проекту: Ro3kvit.

→ Фінансування: Посольство Королівства Нідерландів в Україні (EKN).

3 Kharkiv [Masterplan](#)

Проект спрямований на розробку майстерплану повоєнної відбудови Харкова як пілотної моделі для інших українських міст. Ініціатива реалізується із залученням місцевих і міжнародних фахівців у сфері міського планування та охоплює ключові напрями трансформації: збереження спадщини, розвиток прибережних територій, промислових зон, житла та наукового району.

→ Реалізація проекту: Norman Foster Foundation, Kharkiv City Council.

→ Фінансування: UNECE.

4 Система планування відновлення міст

Фото: Мінрозвитку

У межах проєкту «Справедливі переходи» розпочато роботу над створенням Системи планування відновлення міст (Urban Recovery Planning System), яка включатиме урбаністичне профілювання та пріоритизацію заходів з відновлення. Планується запуск єдиної платформи геопросторових даних, адаптованої під потреби кожної громади, з інтеграцією до екосистеми цифрового управління відновленням (DREAM).

→ Реалізація проєкту: UN-Habitat та ін.

→ Фінансування: UN-Habitat.

Окремо слід виділити ініціативу [Відбудова кращої України через Академію Нового Європейського Баухаусу \(НЄБ\)](#), яка передбачає запуск Хабу Академії Нового Європейського Баухаусу в Україні, який реалізується InnoRenew CoE за підтримки програми U-LEAD. Ініціатива має на меті сприяти інтеграції принципів НЄБ у процес відбудови України шляхом створення інституційної та методичної бази для подальшої діяльності Академії.

2. **Планування безпеки та цивільний захист (наприклад, бомбосховища та безпечні кімнати; інфраструктура реагування на надзвичайні ситуації)**

Здебільшого такі ініціативи спрямовані на побудову шелтерів у школах та госпіталях і в меншій мірі на широкі ініціативи побудови споруд цивільного захисту.

1 New [Bomb Shelters](#) for Ukraine's Schools

Фото: CPVA

Проект спрямований на безпечне повернення дітей до очного навчання через облаштування шести сучасних укриттів біля шкіл у різних регіонах України. Укриття матимуть подвійне призначення - як захисні споруди та простори для навчання.

→ Реалізація проєкту: Литва.

→ Фінансування: ЄС, Литва, Ірландія.

2 Проєкт [«ЗАХИСТОК: Безпечна освіта»](#)

Джерело: KSE Foundation

Проект, започаткований у 2022 році, спрямований на облаштування укриттів у навчальних закладах по всій Україні з метою забезпечення безпечного офлайн-навчання для дітей. Ініціатива охоплює як міста, так і сільські території, дозволяючи дітям повернутися до очного освітнього процесу як в школах, так і в дошкільних закладах.

→ Реалізація проєкту: KSE Foundation.

→ Фінансування: різні організації.

3 Субвенція Уряду на [укриття](#)

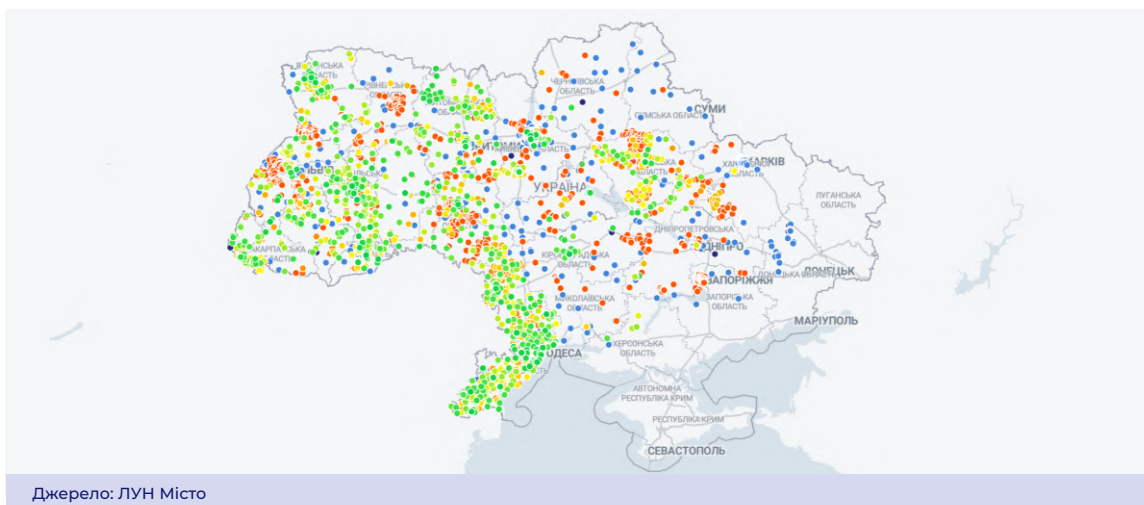

У 2025 році держава передбачила 6,2 млрд грн субвенції на будівництво та ремонт укриттів у закладах загальної середньої освіти. Із них 460,5 млн грн спрямують на завершення проєктів 2024 року, решту - на нові ініціативи. Подаватися можуть школи та профтехи, зокрема ліцеї з військовим спрямуванням, заклади з понад 200 учнями, а також невеликі школи - якщо єдині у громаді та приймають учнів з інших шкіл. Відбір проєктів здійснюється через платформу DREAM.

- Реалізація проєкту: Уряд, місцеві органи влади.
- Фінансування: Уряд/Світовий банк, місцеві органи влади.

3. Інклюзивна та безбар'єрна інфраструктура (системи підтримки людей з інвалідністю)

Згідно з опитуванням UNICEF, 87% українців визначають безбар'єрність серед своїх цінностей. Наразі сформовано базові елементи інституційної рамки безбар'єрності - створено [500 рад](#) та затверджено плани дій у 700 громадах. Водночас лише 20% із 93 тис. обстежених об'єктів відповідають вимогам безбар'єрності, що свідчить про значний обсяг невиконаної роботи.

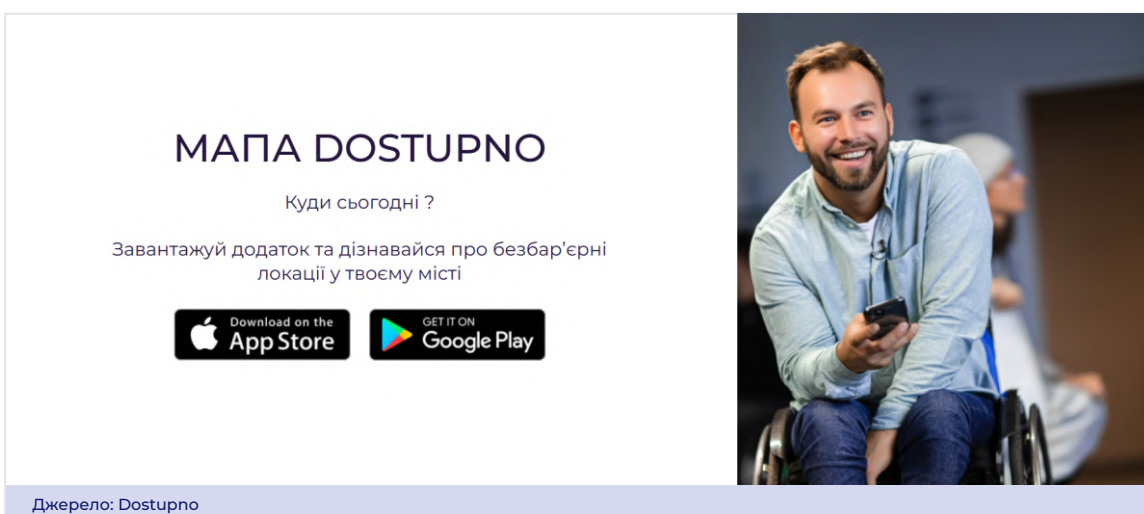

Карта інклюзивності систематизує інформацію про об'єкти з елементами інклюзивної інфраструктури у різних сферах міського простору. На карті позначені кафе, супермаркети, заклади освіти, парки, вулиці, перехрестя, громадський транспорт, житлові будинки - місця, де наявні пандуси, понижені бордюри, тактильне маркування, доступні вбиральні, звукові світлофори тощо. Мета ініціативи - фіксувати наявні практики та посилювати увагу до потреб маломобільних груп населення в умовах повоєнної трансформації міст.

→ Реалізація проєкту: Лун, ГО «Безбар'єрність».

→ Фінансування: н/д.

2

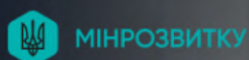
Цей застосунок охоплює 800 локацій у 30 містах України та пропонує зручний пошук за категоріями - розважальні заклади, адміністративні

дивідуальними фільтрами, включно з рівнем доступності входу, облаштуванням вбиральні та комфортом для батьків з дітьми.

→ Реалізація проєкту: ГО «Доступно.ЮА».

→ Фінансування: н/д.

3 Рух без бар'єрів

МІНРОЗВИТКУ

**15 громад визначили
безбар'єрні маршрути
першої черги**

Джерело: Мінрозвитку

Проєкт передбачає створення безбар'єрних маршрутів у 15 пілотних громадах (переважно містах) до кінця 2025 року шляхом комплексної модернізації інфраструктури загальною протяжністю близько 100 км. Роботи охоплюють 1500 об'єктів, фінансування реалізується за моделлю 40-30-30 із залученням державного (40%), місцевого та обласного бюджетів (30%), а також приватного сектору (30%).

→ Реалізація проєкту: Міністерство розвитку громад та територій України, місцева влада, приватний сектор.

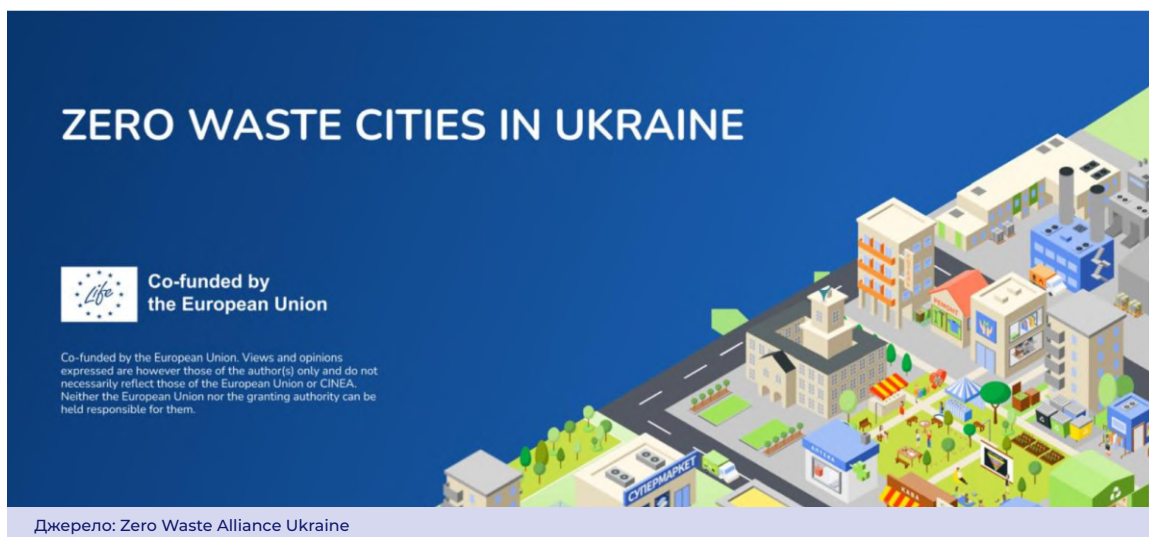
→ Фінансування: Уряд, місцеві бюджети, приватний сектор.

4.

Зелена та стійка інфраструктура (системи відновлюваної енергетики, енергоефективні будівлі, об'єкти управління та переробки відходів, міські зелені зони та парки тощо)

1

Zero Waste Cities in Ukraine

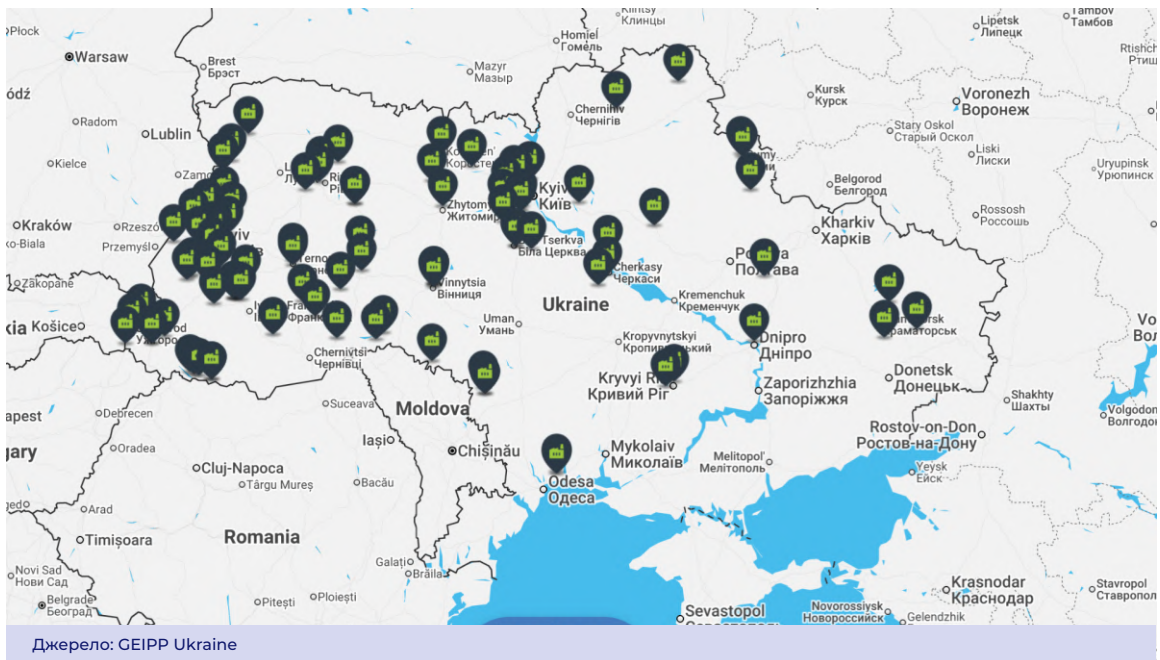

Проект реалізується за підтримки програми ЄС LIFE та спрямований на впровадження ефективних і сталих систем управління муніципальними відходами у чотирьох громадах: Луцькій (Волинська область), Херсонській (Херсонська область), Покровській (Донецька область) та Дергачівській (Харківська область). У партнерстві з Zero Waste Alliance Ukraine громади отримують методичну підтримку для розробки стратегій управління відходами на основі принципів ієрархії відходів і циркулярної економіки з урахуванням досвіду країн ЄС.

→ Реалізація проекту: Zero Waste Alliance Ukraine.

→ Фінансування: ЄС.

2 Global Eco-Industrial Parks Program

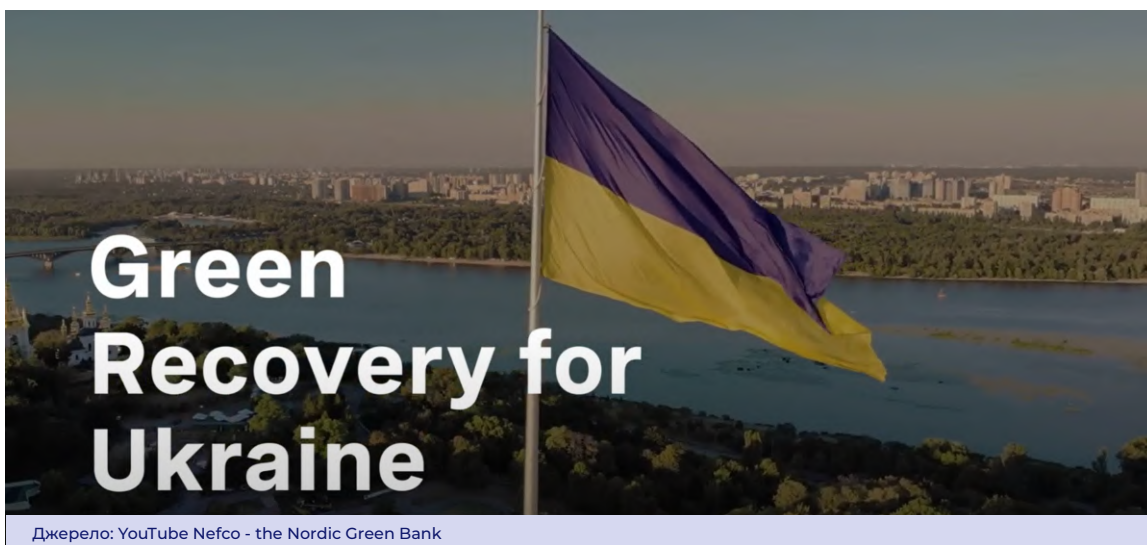

Проект GEIPP Ukraine Phase II є частиною Глобальної програми розвитку екоіндустріальних парків, що впроваджується UNIDO у семи країнах та фінансується урядом Швейцарії через SECO. В Україні бенефіціаром виступає Міністерство економіки. Проект реалізовувався у 2020–2024 роках з метою впровадження підходів екоіндустріальних парків (EIP) для підвищення ресурсної ефективності та покращення економічних, екологічних і соціальних показників підприємств. У межах проекту здійснюється підтримка формування EIP-підходів у національній політиці (Компонент 1) та надається технічна і стратегічна допомога п'яти промисловим паркам: BVAK (Біла Церква), AgroMash (Запоріжжя), Patriot (Суми), Kalush Industrial HUB (Калуш), Molfar (Тересва) (Компонент 2). У 2024 році розпочато другу фазу проекту - GEIPP II – Ukraine, що також впроваджується UNIDO за підтримки уряду Швейцарії (SECO). У її межах передбачено технічну підтримку для індустріальних парків, розробку інформаційної кампанії та допомогу регіональній владі в інтеграції принципів екоіндустріальних парків у стратегії розвитку.

→ Реалізація проекту: UNIDO.

→ Фінансування: SECO.

3 [Green Recovery](#) Programme for Ukraine

Програма, започаткована у липні 2022 року, спрямована на надання фінансової та технічної підтримки українським громадам для подолання наслідків війни та відновлення з урахуванням принципів екологічної сталості. Основні напрями діяльності включають, серед іншого, реалізацію проєктів з енергоефективності та розробку місцевих планів зеленого відновлення. Наразі впроваджується близько 50 проєктів у різних регіонах України.

→ Реалізація проєкту: Nefco.

→ Фінансування: ЄС, Данія, Ісландія, Фінляндія, Норвегія та Швеція.

5.

Транспорт (системи громадського транспорту (автобуси, трамваї, метро), дорожні мережі та мости, велодоріжки та пішохідні доріжки, інфраструктура для зарядки електромобілів, інтелектуальні транспортні системи)

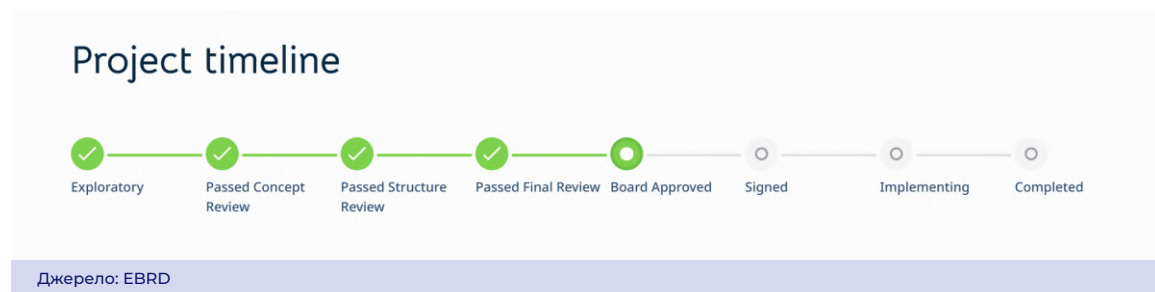
1 Трамваї зі Швейцарії для Львова та Вінниці

Швейцарські міста Берн і Цюрих у 2024 р. передали 78 виведених з експлуатації, але технічно справних трамваїв до Львова та Вінниці. Львів отримає 11 низькопідлогових трамваїв «Vevey» від BERNMOBIL, які зберегли добрий технічний стан і можуть використовуватись ще 10–12 років. Ці трамваї будуть задіяні, зокрема, на новій трамвайній лінії до міської лікарні. Вінниця отримає до 67 трамваїв із Цюриха. Ініціатива супроводжується навчанням працівників українських транспортних підприємств, які пройдуть стажування на підприємствах у Швейцарії для набуття необхідних технічних навичок з обслуговування та експлуатації переданого транспорту.

→ Реалізація проєкту: муніципалітети Берн та Цюрих (Швейцарія).

→ Фінансування: SECO.

2 RLF - Zhytomyr Trolleybus II

Проєкт передбачає оновлення міського громадського транспорту шляхом закупівлі нових енергоефективних низькопідлогових тролейбусів з автономним ходом, а також електробусів із зарядними станціями. Крім того, передбачається придбання необхідного обладнання для технічного обслуговування. Передбачається розширення транспортної мережі: запуск 4 нових тролейбусних і 2 нових електробусних маршрутів. Як тролейбуси з автономним ходом, так і електробуси будуть першими такого типу в місті.

→ Реалізація проєкту: EBRD.

→ Фінансування: EBRD.

3 Отримання Херсоном автобусів з Іспанії у межах Механізму Цивільного Захисту Європейського Союзу

Фото: Мінрозвитку

У межах підтримки, наданої через Механізм цивільного захисту ЄС, Херсон отримав 32 міські автобуси, передані Іспанією. Транспортні засоби, які раніше працювали на маршрутах у Мадриді, після проходження технічного огляду та за умови безпечної ситуації на місцях, будуть задіяні у перевезеннях у місті. Доставку автобусів до України забезпечило Державне агентство стратегічних резервів Польщі.

- Реалізація проєкту: Механізм цивільного захисту ЄС, Іспанія, Польща.
- Фінансування: Іспанія.

6. **Житлова інфраструктура (соціальне/доступне житло; реконструкція пошкоджених житлових районів; енергоефективна модернізація будинків тощо)**

1 Housing Repair for People's Empowerment Project (HOPE)

Проєкт спрямований на підтримку постраждалих домогосподарств шляхом відновлення пошкодженого житлового фонду та сприяння впровадженню зелених технологій. Він включає компенсації за частково пошкоджене житло, капітальний ремонт багатоквартирних будинків у 5 вибраних громадах та заходи з управління проєктом і підвищення спроможності.

- Реалізація проєкту: Світовий банк.
- Фінансування: IBRD.

2 Україна Emergency Shelter and Housing

Фото: UNHCR

Програма спрямована на відновлення житлових умов для постраждалих домогосподарств через різні форми підтримки. Вона включає ремонт будинків підрядними організаціями, надання грошової допомоги або будівельних матеріалів для самостійного ремонту, встановлення українських модульних будинків на власній землі для осіб, які втратили житло або були переміщені, а також надання технічної допомоги мобільними бригадами для вразливих категорій населення. У зимовий період програма забезпечує домогосподарства тепловими наборами або печами на твердому паливі.

→ Реалізація проєкту: UNHCR.

→ Фінансування: UNHCR.

3 Пілотний проєкт створення соціального муніципального житла від Мінрозвитку

Цей проєкт спрямований на створення житла з урахуванням довгострокових потреб громад: планування здійснюється з огляду на можливості для працевлаштування, доступ до освіти та готовність місцевої інфраструктури до прийому нових жителів. Підхід орієнтований на підсилення економічного потенціалу громад через житлове будівництво. Наразі триває відбір 50 громад для реалізації пілотної фази. Проєкт розробляється у тісній взаємодії з національними органами влади та міжнародними партнерами, зокрема ЄІВ, який проводить попередню оцінку ініціативи.

→ Реалізація проєкту: Мінрозвитку.

→ Фінансування: ЄІВ.

7.

Комунальне господарство (системи водопостачання та розподілу, водовідведення та очищення стічних вод, виробництво та розподіл електроенергії, системи опалення та охолодження тощо)

1 District heating: UNICEF

Джерело: UNICEF

Winter Response
2024/2025 for
Vulnerable
Families with
Children

UNICEF підтримує модернізацію та відновлення систем централізованого теплопостачання в низці регіонів України з метою забезпечення надійного доступу до тепла для населення. Роботи виконано у громадах Сумської, Харківської, Дніпропетровської, Запорізької, Одеської, Миколаївської, Львівської та Чернігівської областей. Серед ключових заходів - встановлення та реконструкція котелень, генераторів, когенераційних установок, насосного обладнання, а також ремонт тепломереж і впровадження аварійного теплопостачання. Проєкт охоплює як великі міста (зокрема Харків, Кривий Ріг, Запоріжжя, Львів), так і малі громади, з особливою увагою до об'єктів освіти, охорони здоров'я та соціальної інфраструктури.

→ Реалізація проєкту: UNICEF.

→ Фінансування: UNICEF.

2 Direct Humanitarian Actions, Reconstruction of WASH Infrastructure (emergency, recovery, sustainable construction)

Програма з покращення доступу до водопостачання, санітарії та теплопостачання для населення, постраждалого від війни, планується до впровадження в Донецькій, Луганській, Харківській, Херсонській, Запорізькій, Миколаївській, Дніпропетровській та Сумській областях. Фінансування передбачено для водоканалів, теплокомуненерго та муніципалітетів.

Передбачено:

- ✓ аварійні ремонти систем водопостачання, каналізації та теплопостачання у прифронтових громадах;

- ✓ постачання питної води, резервних джерел енергії;
- ✓ розробка проєктної документації та модернізація об'єктів;
- ✓ впровадження інноваційних рішень для сталого відновлення (переробка уламків, поводження з азбестом).

→ Реалізація проєкту: SDC.

→ Фінансування: SDC.

3 Horishni Plavni [Energy Efficiency](#)

Фото: Nefco

У місті планується реалізація проєкту з модернізації об'єкта комунальної інфраструктури та встановлення сонячних панелей. Мета - забезпечення стабільної роботи систем життєзабезпечення та зниження витрат на електроенергію. Очікується покращення надійності інженерної інфраструктури для понад 50 тисяч мешканців. Проєкт сприятиме безперебійному функціонуванню критичних служб, зокрема водопостачання та теплопостачання.

→ Реалізація проєкту: Nefco.

→ Фінансування: NORAD, співфінансування.

Соціальна інфраструктура (заклади охорони здоров'я (лікарні, поліклініки, реабілітаційні центри, центри протезування та допоміжних технологій), заклади освіти (школи, університети, професійно-технічні навчальні заклади), культурно-розважальні заклади (музеї, театри, спортивні комплекси), громадські центри та заклади соціального обслуговування)

1

Серед іншого проєкт передбачає: відновлення інфраструктури, зокрема ремонт пошкоджених будинків, шкіл, лікарень та інших об'єктів соціальної інфраструктури; гуманітарну допомогу, в тому числі забезпечення громад обладнанням для енергонезалежності; культурні, освітні та спортивні заходи для зміцнення соціальних зв'язків та залучення молоді.

Станом на кінець 2024 року до проєкту «Пліч-о-Пліч» [долучилися](#) понад 100 громад, підписано 51 меморандум про партнерство. Ще 114 громад-форпостів потребують підтримки партнерів. У 2025 році заплановано відновити понад 10 000 об'єктів інфраструктури та розширити програми підтримки прифронтових регіонів.

- Реалізація проєкту: громади.
- Фінансування: кошти державного бюджету, бюджетів громад та донорів.

2 Проект «Латвія для Чернігова: [відновлення соціальної інфраструктури](#)»

Фото: Чернігівська ОВА

15 квітня 2024 р. – UNDP за фінансової підтримки уряду Латвії завершила реконструкцію дошкільного навчального закладу № 19 та кухонного блоку Чернігівської обласної дитячої лікарні.

- Реалізація проєкту: UNDP.
- Фінансування: уряд Латвії.

3 Проект «EU4UASchools: [Відбудуй краще](#)»

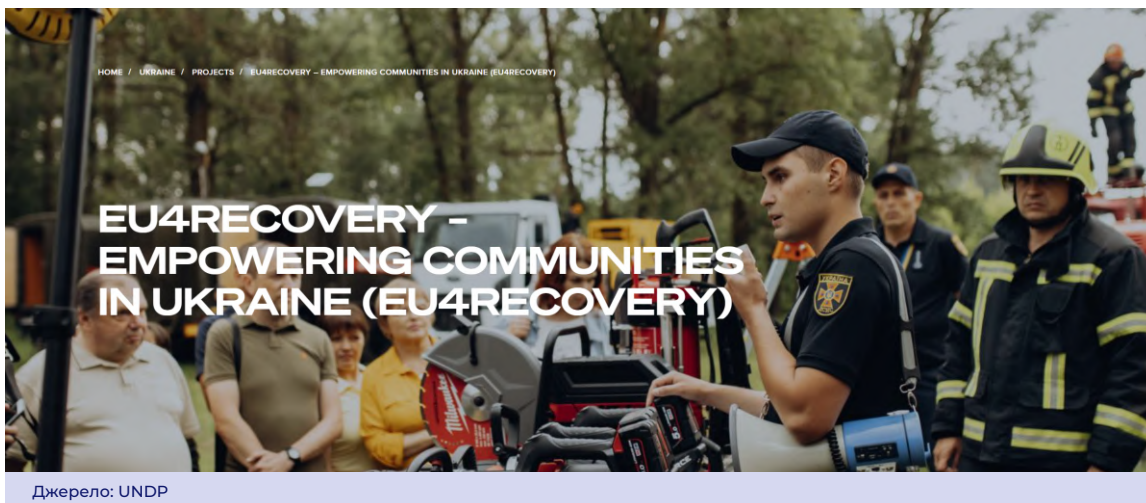

Фото: UNDP

Метою проєкту є ремонт, модернізація та переобладнання шкіл в 11 областях України: Житомирській, Дніпропетровській, Миколаївській, Рівненській, Одеській, Закарпатській, Хмельницькій (переобладнання та реконструкція), а також Черкаській, Львівській, Кіровоградській та Полтавській (лише переобладнання).

- Реалізація проєкту: UNDP.
- Фінансування: Європейський союз.

4 Проєкт «EU4Recovery – [Розширення можливостей громад в Україні](#)» (EU4Recovery)

Мета проєкту - підтримати посилену стійкість та швидке відновлення постраждалих від війни громад у вибраних цільових районах України.

→ Реалізація проєкту: UNDP.

→ Фінансування: ЄС.

9. **Телекомунікаційні та цифрові мережі (інфраструктура високошвидкісного Інтернету, центри обробки даних та хмарних обчислень, інфраструктура кібербезпеки тощо)**

Напрямок підтримки є надзвичайно важливий, враховуючи критичність забезпечення цифровими сервісами. Проте у відкритому доступі вдалося знайти переважно ініціативи Естонії, яка є лідером у цифровізації. Не виключаємо, що частина ініціатив не відображені у публічному просторі.

1 [Cybersecurity Readiness](#) for Critical Infrastructure in Ukraine

Проєкт спрямований на підвищення рівня кібербезпеки державних установ та об'єктів критичної інфраструктури в Україні. Основними завданнями проєкту є: розробка навчальних матеріалів, проведення тренінгів для близько 300 фахівців по всій країні, впровадження кращих практик і приведення роботи у відповідність із європейськими стандартами.

→ Реалізація проєкту: e-Governance Academy.

→ Фінансування: ESTDEV.

2 Preparation of [National AI Strategy](#) for Ukraine

Проект спрямований на розробку національної стратегії штучного інтелекту (ШІ) в Україні. Стратегія, яка має бути готова до жовтня 2025 року, передбачає створення необхідних умов для впровадження ШІ - навичок, наукової бази та інфраструктури.

Передбачається, що розробка стратегії буде інклюзивною з активною участю уряду, приватного сектору, громадянського суспільства. Одним із завдань є інтеграція ШІ у цифрову трансформацію, зокрема автоматизацію публічних послуг і посилення кібербезпеки.

→ Реалізація проєкту: e-Governance Academy.

→ Фінансування: Digital Nation.

10. Промислова та логістична інфраструктура (складські та розподільчі центри, індустриальні парки та зони, науково-дослідні об'єкти тощо)

1 Ukraine [Green Recovery](#) Fund I

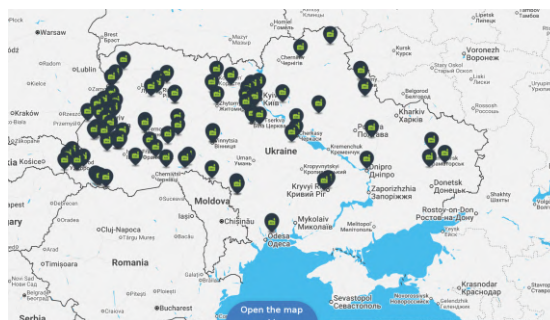
Серед іншого, передбачено фінансування логістичних центрів, що сприятиме підвищенню продовольчої безпеки, забезпеченню доступу до медичних засобів та зменшенню викидів парникових газів у разі використання мультимодальних терміналів.

→ Реалізація проєкту: EIB.

→ Фінансування: EIB.

2 Global [Eco-Industrial Parks](#) Program

див. розділ Зелена та стійка інфраструктура

3 [Підтримка індустриальних парків](#) (в рамках програми «Зроблено в Україні»)

Програма індустриальних парків передбачає державне співфінансування створення промислової інфраструктури, а також податкові (звільнення від податку на прибуток до 10 років за умови реінвестування) і митні

пільги (безмитне ввезення обладнання, також без сплати імпортного ПДВ). Метою є залучення приватних інвестицій та створення нових робочих місць.

→ Реалізація проєкту: Міністерство економіки.

→ Фінансування: Уряд, співфінансування.

II.

Комерційна, ділова та сервісна інфраструктура (офісні будівлі та коворкінги, торгові центри та ринки, туристична інфраструктура тощо)

1

Support to [Rapid Economic Recovery](#) of Ukrainian Municipalities project (SRER)

Джерело: UNDP

Проєкт спрямований на відновлення місцевої економіки шляхом реконструкції базової та бізнес-інфраструктури, включно з офісними і комерційними приміщеннями, а також надання обладнання у 12 українських містах - як обласних центрах (Луцьк, Рівне, Житомир, Чернігів, Тернопіль, Хмельницький, Вінниця, Івано-Франківськ), так і менших містах (Звягель, Стрий, Сміла, Лозова). Крім того, проєкт передбачає підвищення спроможності місцевої влади та бізнес-спільноти для якісної реалізації ініціатив і забезпечення їхньої сталості.

→ Реалізація проєкту: UNDP.

→ Фінансування: Уряд Німеччини.

12. Інша підтримка бізнесу

1 Політика «Зроблено в Україні»

Джерело: Зроблено в Україні

Державна політика започаткована Президентом України, має на меті залучення інвестицій для розвитку українських виробників, збільшення виробництва продукції із високою доданою вартістю та стимулювання попиту на українські товари.

Політика «Зроблено в Україні» містить в собі декілька інструментів підтримки бізнесу, які також важливі в контексті життєдіяльності громад. Детальніше розглянемо ті з них, які важливі в контексті відновлення громад.

- Реалізація проєкту: Міністерство економіки та інші.
- Фінансування: різні донори.

2 «СТВОРЮЙ!»

Фото: KSE Foundation

«СТВОРЮЙ!»

Грантова програма
для підприємців

Грантова програма для підтримки підприємців у сфері виробництва. Програма започаткована Міністерством економіки України за фінансової

підтримки Ukraine-Moldova American Enterprise Fund та за реалізації KSE Foundation. Впроваджується у партнерстві з АТ «Ощадбанк».

→ Реалізація проєкту: Міністерством економіки, KSE Foundation.

→ Фінансування: Ukraine-Moldova American Enterprise Fund.

3 Програма «Доступні кредити 5-7-9 %»

Окремо слід виділити програму «Доступні кредити 5-7-9 %», яка також є елементом політики розвитку українських виробників «Зроблено в Україні» і спрямована на стимулювання мікро-, малого та середнього бізнесу через здешевлення кредитних ресурсів за рахунок державних компенсацій або державних гарантій. Програма реалізується через Фонд розвитку підприємництва та уповноважені банки.

В контексті відбудови громад важливо зазначити, що у липні 2024 року КМУ [розширив](#) можливості державної програми «Доступні кредити 5-7-9%». За кошти програми Об'єднання співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ) та житлово-будівельні кооперативи (ЖБК) можуть купувати та улаштовувати генеруючі установки, що виробляють електричну енергію з альтернативних джерел, а також установки зберігання електричної енергії та допоміжне обладнання.

→ Реалізація проєкту: Фонд розвитку підприємництва, банківські установи.

→ Фінансування: KfW та інші донори.

13. Послуги з підтримки психічного здоров'я громадян

1 [Поруч.Prostir](#)

Сесії психолога
Професійний психолог запрошує на групові та

Відкритий простір

Місце, де дорослі та діти можуть провести час за розмовами, іграми, спільними переглядами фільмів і т.д.

Простір дружній до дітей

Соціально-інтеграційні заходи

Активності, які піднімуть вам настрій та розвантажать від рутинних будніх днів.

Джерело: Представництво Хільфсверк Інтернешнл в Україні

У межах проєкту в Івано-Франківську створено безпечний простір для інтеграції ВПО, творчого розвитку та підтримки ментального здоров'я,

зокрема через індивідуальні й групові сесії з психологом. Подібні Help Point-и також функціонують у Покрові, Валках, Златополі та Марганці.

→ Реалізація проєкту: Hilfswerk International (Австрія).

→ Фінансування: Nachbar in Not.

2 Mental Health Centers in Odesa region

Джерело: The Odessa Journal

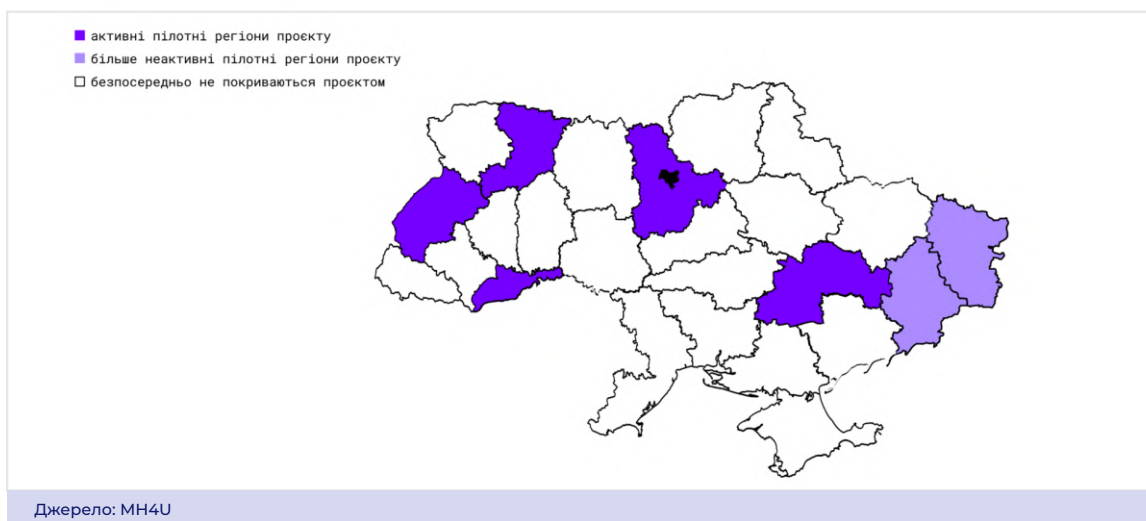
Планується створення п'яти центрів ментального здоров'я та реабілітаційних відділень в Одеській області на базі комунальних медичних закладів. Проєкт спрямований на відновлення ментального здоров'я та фізичної реабілітації пацієнтів, постраждалих внаслідок війни, через покращення доступу до сучасних медичних послуг та зміцнення місцевої системи охорони здоров'я.

Expertise France забезпечить технічну допомогу, закупівлю необхідного обладнання, товарів і послуг, а також залучення експертів і недержавних організацій для реалізації проєкту відповідно до своїх процедур. Співпраця також передбачає координацію між державними структурами, органами місцевого самоврядування, громадянським суспільством і волонтерами.

→ Реалізація проєкту: Expertise France.

→ Фінансування: Expertise France.

3 Психічне здоров'я для України - МН4U

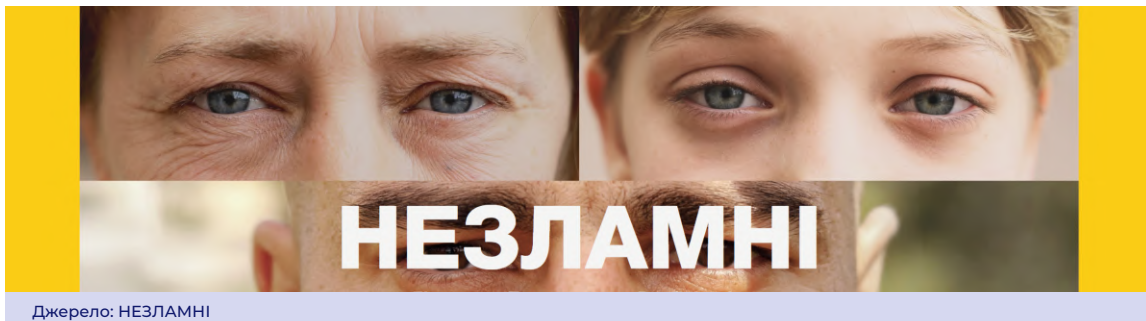
Проект спрямований на реформування системи психічного здоров'я в Україні відповідно до національної концепції до 2030 року. У другій фазі (2024–2028) він зосереджується на розвитку інтегрованих послуг на рівні громад, підтримці постраждалих від війни та зміцненні інституційної спроможності. Географія проекту охоплює всю Україну з фокусом на Київську, Львівську, Рівненську, Чернівецьку та Дніпропетровську області.

- Реалізація проекту: GFA, УКУ, University Hospital of Psychiatry Zurich.
- Фінансування: SDC.

14. Інфраструктура підтримки ветеранів

1 Національний реабілітаційний центр [НЕЗЛАМНІ \(UNBROKEN\)](#)

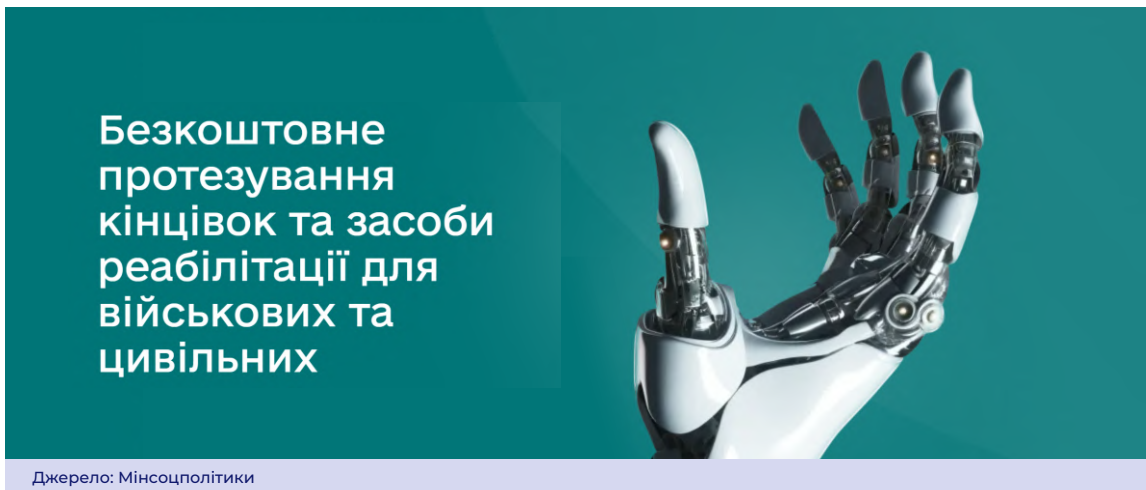

Джерело: НЕЗЛАМНІ

Центр надає комплексну медичну допомогу постраждалим від війни, включаючи реконструктивну хірургію, ортопедію, протезування, фізичну та психосоціальну реабілітацію. Центр виготовляє протези на місці.

- Реалізація проєкту: Незламні.
- Фінансування: Різні донори. Детальніше у [звіті](#).

2 Державна Програма [безкоштовного протезування](#) кінцівок та засоби реабілітації для військових та цивільних

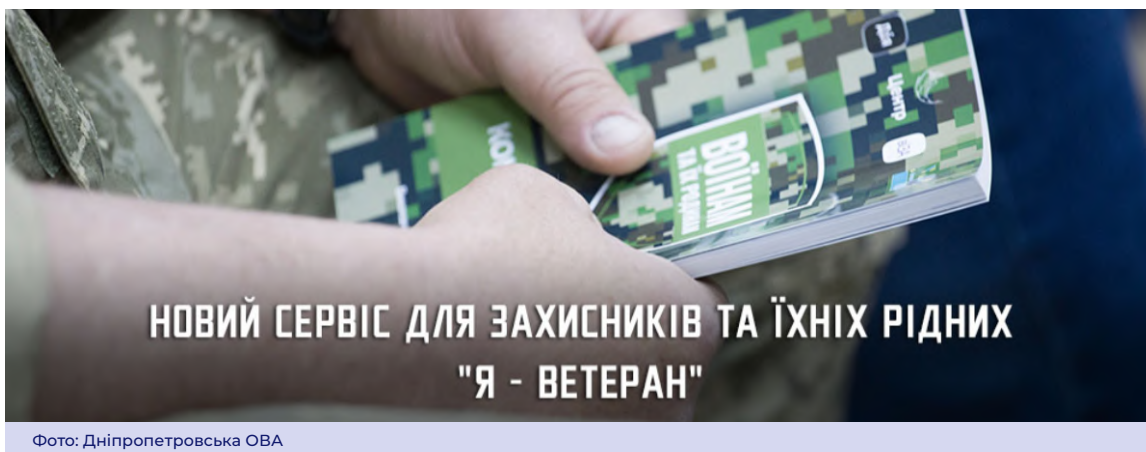

Джерело: Мінсоцполітики

Програма забезпечує військовослужбовців, які зазнали травм під час війни, високофункціональними протезами. До переліку входять протези з електронним керуванням для верхніх і нижніх кінцівок, електричні функціональні захвати та спеціалізовані спортивні протези.

- Реалізація проєкту: Міністерство соціальної політики.
- Фінансування: Уряд України/міжнародні партнери.

3 Комплексний сервіс [«Я – Ветеран»](#)

Сервіс для надання адміністративних послуг ветеранам та членам їх сімей за принципом «єдиного вікна». Сервіс надає понад 560 послуг, зокрема оформлення паспортів, земельних ділянок, посвідчень ветерана, а також допомогу з працевлаштуванням і соціальними пільгами. Подібні «єдині вікна» планується відкривати у інших Центрах регіону.

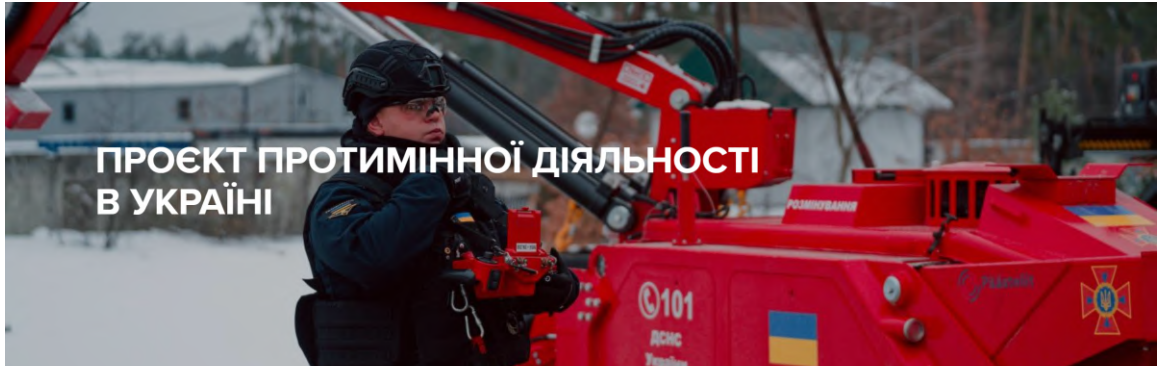
- Реалізація проєкту: Міністерство соціальної політики, Міністерство цифрової трансформації, ОВА.
- Фінансування: н/д.

15. Цифрові послуги / електронне урядування

1 Development of [digital municipal services](#) for demobilized veterans in Ukraine

Проєкт спрямований на підвищення доступності, ефективності та прозорості муніципальних послуг для демобілізованих ветеранів в Україні шляхом цифровізації. У межах ініціативи передбачено розробку перших цифрових сервісів, інтеграцію з державним реєстром ветеранів, підготовку законодавчих рекомендацій та навчання представників органів місцевого самоврядування.

- Реалізація проєкту: e-Governance Academy.
- Фінансування: ESTDEV.

16.**Розмінування****1** Проект [протимінної діяльності](#) в Україні

Джерело: UNDP

Проект спрямований на зменшення значного забруднення території України наземними мінами, нерозірваними боєприпасами, саморобними вибуховими пристроями (СВП) та вибухонебезпечними залишками війни (ВЗВ).

- Реалізація проекту: UNDP.
- Фінансування: уряди країн-партнерів (Бельгії, Данії, Іспанії, Люксембургу, Мальти та ін.).

17.**Розвиток навичок****1** Освітня ініціатива [«Джерело енергії»](#)

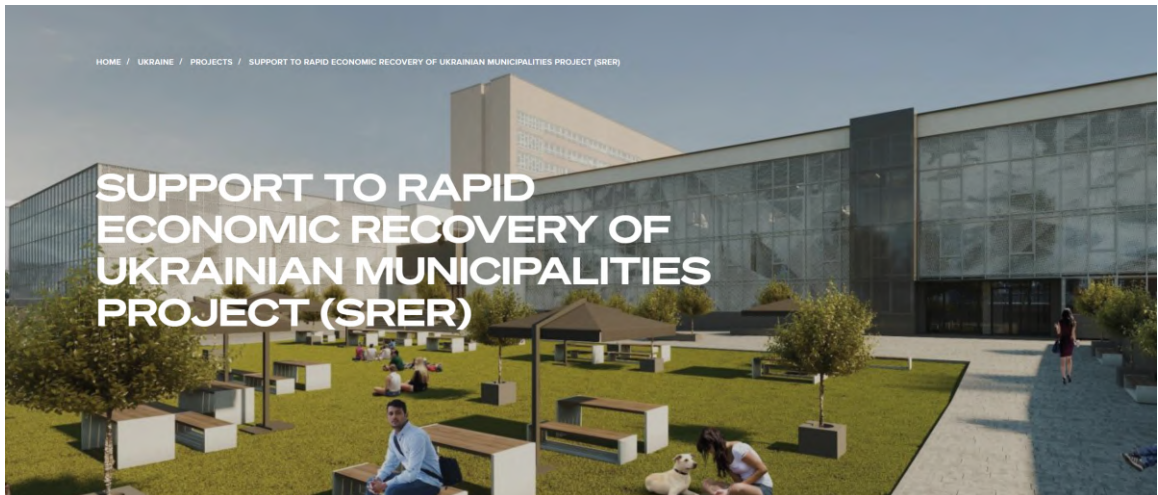
Фото: Мінекономіки

Ця спільна ініціатива Мінекономіки, Фонду енергоефективності, Фонду розвитку підприємництва та АТ «Сенс Банк» покликана підвищити рівень обізнаності населення України щодо діючих програм пільгового кредитування на енергоефективні рішення і передбачає проведення серії інформаційних заходів у регіонах України. Цільова аудиторія таких

заходів: представники територіальних громад, ОСББ, ЖБК, малого, середнього та корпоративного бізнесу.

- Реалізація проєкту: Міністерство економіки, Фонд розвитку підприємництва, Фонд енергоефективності, Sense Bank.
- Фінансування: Sense Bank та ін.

2 «Підтримка швидкого економічного відновлення українських муніципалітетів» (SRER)

Проект має на меті забезпечити місцеві органи влади ресурсами, необхідними для ефективного виконання ними відповідальності за вирішення криз, спричинених війною, які впливають на населення та бізнес. Він спрямований на стимулювання сталого відновлення місцевої економіки, подальший розвиток та залучення громадян до процесів прийняття рішень.

- Реалізація проєкту: UNDP.
- Фінансування: Уряд Німеччини.

РОЗДІЛ 4.

ДЕ ФІНАНСУЮТЬ? ГЕОГРАФІЯ ПІДТРИМКИ МУНІЦИПАЛІТЕТІВ

Ми детально проаналізували географічний розподіл ініціатив відновлення муніципалітетів (рис. 3). Дані свідчать, що значна кількість ініціатив не має вираженого географічного спрямування і розповсюджується на всю підконтрольну Уряду територію України. Натомість інші проєкти спрямовані на підтримку конкретних муніципалітетів чи областей. На рис. 3 представлені дані щодо інтенсивності розподілу таких ініціатив у розрізі областей.

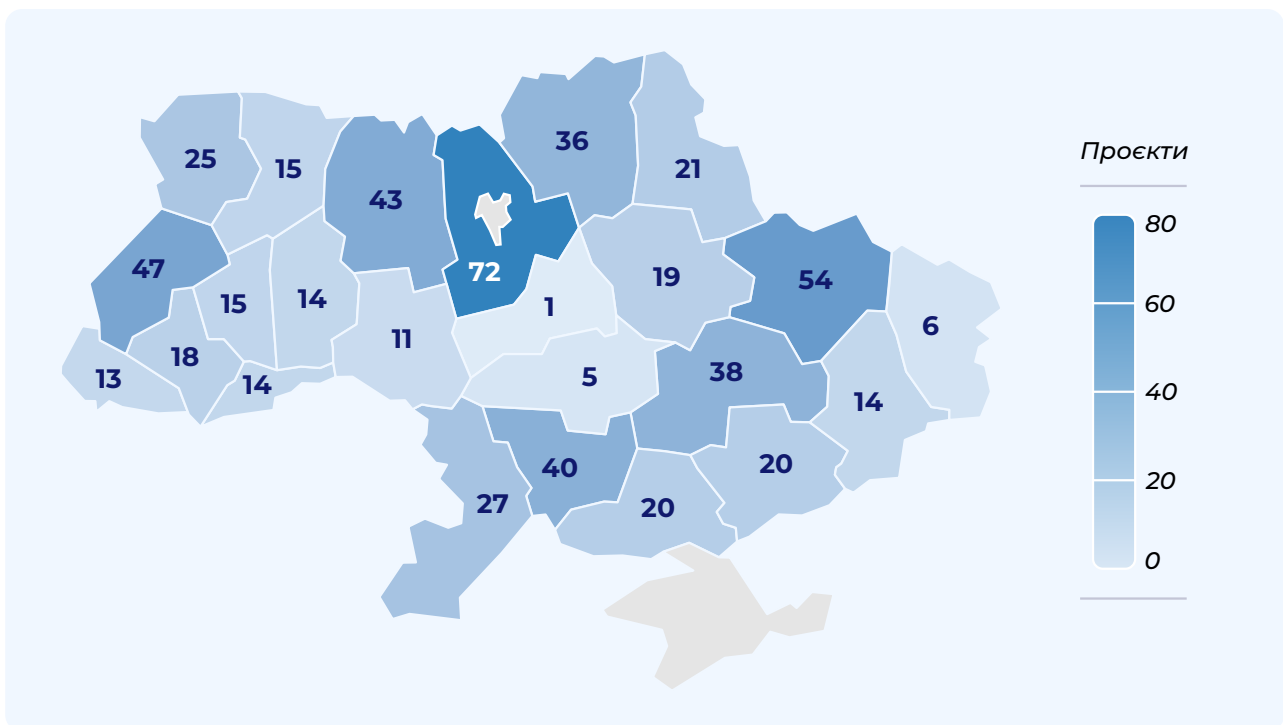

Рис. 3 Розподіл кількості проєктів підтримки муніципалітетів за областями України⁷

Джерело: складено авторами самостійно на основі відкритих даних

Загалом, усі проєкти з підтримки громад можна поділити на три основні категорії відносно географічного спрямування:

7. Оскільки база даних проєктів оновлюється на постійній основі, поточні значення можуть відрізнятися від наведених у діаграмі. Дані наведені станом на кінець травня 2025 р.

1 | Ініціативи, які направлені на усю Україну і будь-яка громада, житель чи підприємство у громаді може отримати підтримку/фінансування.

До таких ініціатив належать здебільшого загальнонаціональні проєкти.

Наприклад, програма EBRD [Veterans and War-Affected Persons Reintegration Window \('VRW'\)](#) спрямована на підтримку бізнесів, що належать ветеранам, а також МСБ, які займаються реінтеграцією ветеранів незалежно від географічного положення.

Дія програми [Polaris Programme «Supporting Multilevel Governance in Ukraine»](#), яка спрямована на підтримку спроможності громад у відновленні та урядуванні, також розповсюджується на всю Україну, крім тимчасово окупованих територій.

2 | Програми, які спрямовані на підтримку конкретних регіонів, найчастіше деокупованих чи прифронтових.

Наприклад, програма швейцарської організації Helvetas [«Supporting Community Led Shelter Assistance in Eastern Ukraine»](#) спрямована на підтримку громад суто у Харківській, Дніпропетровській та Полтавській областях.

3 | Програми, які спрямовані на підтримку наперед визначених громад.

Існує також ряд програм, які таргетовано фінансують розвиток кількох наперед визначених громад, зазвичай об'єднаних між собою не географічною ознакою, а, наприклад, розміром громади тощо.

Наприклад, у межах програми [«Раннє відновлення України»](#) було надано підтримку 10 визначеним громадам з 7 областей України.

4 | Індивідуальні програми, які мають на меті підтримку конкретної громади чи комунального підприємства громади.

Здебільшого такі програми надаються окремим великим містам міжнародними фінансовими організаціями. Найбільш розповсюдженим напрямком підтримки при цьому є відновлення та модернізація комунальних мереж.

Наприклад, у 2022 р. EBRD надав [позику](#) м. Львів обсягом до 25 млн євро на підтримку муніципальної інфраструктури.

Окремо слід виділити механізм патронату, за якого країни-партнери зголошуються підтримувати відновлення певних областей. Зокрема:

Рис. 4 Країни-партнери українських міст/областей (2022-2025)

Джерело: складено авторами на основі відкритих даних

РОЗДІЛ 5.

ЯКІ МОЖЛИВОСТІ ДАЄ ДЛЯ ГРОМАД БАЗА ДАНИХ? ГАЙД.

Як видно з попередніх розділів, наразі існує велика кількість ініціатив та механізмів, за допомогою яких можна залучати ресурси на відновлення та розвиток громад. Проте, на жаль, практика свідчить, що громади часто не знають де шукати доступні програми, як зрозуміти, який тип підтримки їм підходить, або з чого почати залучення фінансування.

Для того, щоб допомогти громадам орієнтуватися в можливостях, ми створили структуровану базу даних про реалізовані та поточні проекти міжнародної допомоги в Україні.

Цей розділ - гайд по цій базі даних, який покликаний показати, як можна використовувати наявну інформацію вже сьогодні.

*** У базі ви знайдете:**

- ☒ Назву проекту.
- ☒ Інституцію-донора чи виконавця (ЄС, уряди країн, міжнародні організації, багатосторонні банки тощо).
- ☒ Форму підтримки (грант, технічна допомога, пільговий кредит, партнерський формат).
- ☒ Галузевий напрям (наприклад, енергоефективність, соціальна інфраструктура, комунальне господарство, цифровізація тощо).
- ☒ Географічне охоплення (які громади є цільовою аудиторією).
- ☒ Тип бенефіціара (орган місцевого самоврядування, комунальні підприємства, громадська організація, бізнес).
- ☒ Посилання на сторінку з розширеною інформацією про проект (де це можливо).

* Навіщо муніципалітетам ця база?

→ Знайти релевантні джерела фінансування

Кожна громада має свої потреби - водопостачання, транспорт, цифровізація, розвиток бізнесу тощо. База дає змогу відфільтрувати проєкти за тематикою та подивитись, які типи підтримки вже працювали в схожих громадах або регіонах.

→ Зрозуміти «ландшафт» донорів

Розуміння того, хто працює в якому регіоні, з якими форматами, дає змогу точніше формувати запити до потенційних партнерів. База дозволяє побачити типи донорів та проєктів, які вони зазвичай підтримують.

→ Знайти успішні проєкти та скористатись досвідом інших громад

Успішні проєкти з сусідніх або подібних за профілем громад можуть стати поштовхом для реалізації власних проєктів. База допоможе громадам краще сформувати партнерства та налагодити/відновити контакти із донорами, які вже активні у регіоні чи у схожих за профілем громадах.

* Потенційний покроковий гайд як користуватись базою

1 | Визначте, що шукаєте

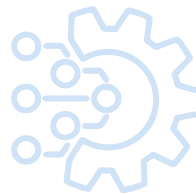
Сформулюйте потребу вашої громади. Наприклад:

Розвиток соціальної інфраструктури

Цифрові рішення для громади

Розвиток бізнесу

2 | Перейдіть за посиланням / QR-кодом

Скористайтесь гіперпосиланням / QR-кодом на базу. Оберіть фільтри за темою, типом підтримки, регіоном тощо.

3 | Аналізуйте подібні кейси

Подивіться, хто вже реалізовував подібні проєкти або які програми доступні зараз. Який донор їх фінансував? У якому форматі?

4 | Сформуйте потенційну ідею проєкту

На основі побаченого сформуйте коротку ідею проєкту або запит до потенційного донора - із посиланням на подібний кейс як приклад життєздатності.

5 | Зв'яжіться з донором

Ініціюйте діалог з донорами та потенційними партнерами.

Раніше у звіті ми вже показали **17 основних напрямів підтримки**, за якими реалізуються донорські програми. Ці ж напрямки лягли в основу структурування бази. Таким чином, **ви отримуєте аналітичну рамку + приклади + параметри проєктів в одному місці**. Це дозволяє швидко перейти від розуміння загальної картини до конкретної дії.

* Поради громадам

- ✓ **Не бійтеся подаватися на відкриті конкурси та першими ініціювати співпрацю з потенційними партнерами.** Донори все частіше звертаються саме до громад як до ключових партнерів.
- ✓ **Вивчайте кращі практики та помилки попередніх проєктів.** Врахування як позитивного, так і негативного досвіду інших громад (або свого) дозволить

підвищити власні шанси на отримання фінансування та успішну реалізацію ініціатив.

- ✓ **Працуйте над підвищенням власної спроможності.** Як показує досвід, однією з головних перешкод отримання фінансування є низька експертиза самих громад у ключових сферах, необхідних для успішної реалізації проєктів. Натомість нарощення власної спроможності реалізовувати проєкти буде вашою конкурентною перевагою.
-

- ✓ **Розширюйте команду та мережу партнерів, у т.ч. за рахунок громадських організацій.** Залучення експертів ззовні дозволить підсилити команду у тих сферах, де це критично необхідно.
-

Відновлення на місцях підтримується розгалуженою мережею учасників - від глобальних організацій до муніципалітетів європейських міст. Ми ідентифікували понад 160 інституцій з 30+ країн, а також понад 20 багатосторонніх організацій, що надають підтримку відновленню та розвитку українських громад. Серед них - як впливові міжнародні інституції (Світовий банк, банки розвитку), так і муніципалітети інших країн, благодійні фонди, архітектурні бюро, закордонні університети тощо.

Численні інституції забезпечують підтримку за широким колом напрямів (детальніше у розділі 2), що є важливою передумовою стабільності зусиль із відновлення. Досвід різкої зупинки діяльності USAID в Україні показав, наскільки критичною є наявність диверсифікованих джерел фінансування розвитку громад. Водночас така множинність учасників створює додаткові виклики в координації, моніторингу і запобіганні дублюванню зусиль, на що подекуди вказують самі [донори](#).

Ідентифіковані механізми міжнародної підтримки розвитку громад можна умовно поділити на кілька основних типів:

- програми міжнародних фінансових організацій та структур ООН;
- білатеральні ініціативи окремих країн;
- спільні ініціативи кількох країн-донорів;
- спільні програми кількох міжнародних організацій;
- приватні ініціативи бізнесу та благодійних фондів;
- спеціалізовані міжнародні фонди та механізми, до яких приєдналася Україна (наприклад, E5P чи Механізм цивільного захисту ЄС).

Більшість ідентифікованих нами механізмів є складними за своєю структурою, що передбачає отримання фінансування від однієї організації чи країни, координацію з боку іншої організації, яка потім наймає безпосередніх виконавців. Крім того, існують проекти, в яких одночасно задіяні кілька донорів, агентств-виконавців та партнерів у громадах.

Хоча таким чином залучаються значні ресурси на відбудову, такі механізми підтримки мають низку недоліків. Передусім, це ускладнює моніторинг - важко відслідкувати статус реалізації ініціатив, фінансові потоки та безпосередній вплив. По-друге, через велику кількість залучених сторін та складні погоджувальні процедури процес прийняття рішень і запуску проєктів часто розтягується у часі. Нарешті, значна частина ресурсів витрачається на адміністрування - управління, звітність, координацію, а це зменшує частку фінансування, яка безпосередньо доходить до громад та кінцевих бенефіціарів.

Після огляду основних донорів, механізмів фінансування ми розглянули ключові напрями підтримки, яких було виділено 17. Вони, фактично, охоплюють усі сфери життєдіяльності громади та її мешканців. Умовно їх можна згрупувати в такі блоки:

✓ Просторе планування та базова інфраструктура (міське планування, житлова, транспортна, комунальна, промислова інфраструктура, логістика);

✓ Соціальна сфера та людський капітал (освіта, охорона здоров'я, психічне здоров'я, підтримка ветеранів, розвиток навичок);

✓ Екологічна та цифрова трансформація (зелена інфраструктура, телекомунікації, цифрові послуги, енергетика);

✓ Безпека та стійкість (цивільний захист, розмінування);

✓ Економічний розвиток (підтримка бізнесу, промислова та логістична інфраструктура).

Попри широкий спектр ініціатив, розподіл допомоги між напрямками є нерівномірним. Найбільше проєктів реалізується у сфері соціальної інфраструктури та комунального господарства, що пояснюється триваючими постійними атаками на енергетичну інфраструктуру. Натомість у сферах підтримки бізнес-інфраструктури (індустріальні парки, коворкінги, логістика) та кібербезпеки кількість і масштаб ініціатив є поки що обмеженими. Можливо, частина таких проєктів просто не потрапила в публічне поле або перебуває на етапі підготовки.

Чимало проєктів одночасно поєднують кілька напрямів підтримки, крім основного напрямку (наприклад, будівництво). Найчастіше це енергоефективні рішення, елементи зеленої інфраструктури та розвиток навичок/навчання фахівців відповідної сфери.

У багатьох випадках фінансування певної сфери здійснюється з кількох джерел. Наприклад, відновлення системи водопостачання у Миколаєві підтримують як

UNICEF, так і Європейський інвестиційний банк. Окрім цього, Данія виступила з ініціативою патронату над відновленням Миколаївської області. Залучення кількох донорів дозволяє реалізовувати більш масштабні проєкти, проте також потребує якісної координації та прозорої комунікації між усіма учасниками процесу.

За географічним принципом охоплення програми підтримки громад в Україні можна умовно класифікувати на чотири основні групи:

- ☒ ініціативи загальнонаціонального масштабу, доступні для всіх громад, підприємств і мешканців країни (наприклад, програма доступного фінансування «5-7-9»);
- ☒ регіональні програми, орієнтовані на підтримку окремих територій - передусім деокупованих або прифронтових;
- ☒ програми, націлені на визначене коло громад (наприклад, у рамках конкурсного відбору чи за певними критеріями вразливості);
- ☒ індивідуальні ініціативи, що передбачають допомогу окремим громадам або комунальним підприємствам у межах цільових грантів чи технічної допомоги.

Основний акцент підтримки зосереджений на окупованих регіонах, або регіонах, які наближені до зони бойових дій. Зокрема це Сумська, Харківська, Миколаївська, Чернігівська, Київська, Дніпропетровська, Херсонська області. Крім того, міжнародні фінансові організації та великі донори здебільшого фокусуються на підтримці обласних центрів або великих міст, що обумовлено як їхнім демографічним значенням, так і фінансовою спроможністю цих громад реалізовувати масштабні проєкти та ефективно адмініструвати ресурси. Водночас менші громади частіше отримують допомогу через спеціалізовані програми міжнародних організацій (наприклад, ООН) або через цільову підтримку з боку країн-партнерів і національних механізмів фінансування.

Водночас у структурі допомоги простежується прагнення охопити й малі громади, адже частина програм прямо адресована саме їм, з урахуванням їхніх потреб і обмежених адміністративних та фінансових ресурсів. Проте в абсолютному вимірі основна частина ресурсів, як і раніше, концентрується у більших муніципалітетах.

Як зазначалося, відсутність централізованої інформації та наявність численних неструктурованих джерел даних ускладнює координацію, моніторинг та оптимізацію ресурсів для відновлення громад. Це значно ускладнює комплексний аналіз ініціатив і перешкоджає ефективному пошуку ресурсів на відбудову.

Тому в якості єдиної, але комплексної пропозиції ми пропонуємо створити **єдину інтегровану інформаційно-комунікаційну систему міжнародної допомоги для територіальних громад.**

Завданнями системи можуть бути (але не виключно):

- 1** | Формування консолідованої верифікованої бази даних проектів і програм від різних за типом донорів та механізмами надання допомоги для територіальних громад;
- 2** | Формування актуального каталогу можливостей для територіальних громад у вигляді фінансової, технічної та іншої немонетарної допомоги;
- 3** | Покращення доступу до фінансування для територіальних громад та підвищення координації та географічної збалансованості надання допомоги;
- 4** | Викорінення ризиків дублювання та диспропорцій підтримки, зменшення асиметрії інформації (рівний доступ для всіх) та підвищення прозорості і підзвітності.

Система має стати частиною екосистеми відновлення держави та **виконувати функції** реєстрації (обліку), координації, моніторингу, планування, аналізу, та головне слугувати каталогом можливостей фінансування та іншої підтримки для муніципалітетів, поєднуючи можливості донорів із потребами громад.

Для ефективного виконання функцій та доповнення існуючої цифрової екосистеми прозорого управління відновленням, слід розглянути забезпечення **електронної інформаційної взаємодії** із існуючими реєстрами та інформаційно-комунікаційними системами (як-от, DREAM, ГІС системи тощо).

Слід розглянути два можливих підходи до наповнення системи даними: знизу-вгору (**bottom-up**) та згори-вниз (**top-down**). Підхід знизу-вгору (**bottom-up**) передбачає надходження інформації від територіальних громад. Своєю чергою, підхід згори-вниз (**top-down**) передбачає надання даних з боку донорів, імплементуючих організацій та інших надавачів фінансування. Кожен з підходів має як свої переваги, так і можливі недоліки.

Використання **data and design driven** підходів при побудові рішення та використання BI інструментів може допомогти ефективно структурувати та використовувати дані в розрізі:

- типів донорів (уряди інших країн, у т.ч. агенції розвитку, агентства ООН, багатосторонні банки розвитку, благодійні фонди тощо);
- механізмів надання допомоги (гранти, пільгові позики, технічна допомога, гарантії тощо);
- географії підтримки (уся Україна, окремі області, конкретні муніципалітети);
- напрямів та під-направів фінансування;
- тощо.

Система дозволить **вирішити комплекс проблем**, пов'язаних із диспропорціями, рівномірністю та збалансованістю допомоги, мінімізує ризики дублювання, фрагментарності та відсутності верифікованої комплексної інформації, покращить доступ до фінансування, підвищить загальний рівень прозорості та створить можливість вимірювання прогресу використання цих можливостей муніципалітетами.

Цим звітом ми хочемо відкрити дискусію щодо обговорення доцільності, можливої архітектури та дизайну, а також оцінки потреб для створення та впровадження системи.

Якщо вас зацікавила ця ідея, долучайтесь!

Інститут аналітики та адвокації – незалежний аналітичний центр, місія якого допомагати уряду та громадам впроваджувати рішення, що сприяють ефективному управлінню, підтримують економічне відновлення та зростання. Ми досягаємо цього завдяки інтегрованому підходу, який поєднує в собі: аналітику політик та даних, розбудову спроможності на місцях, впровадження цифрових рішень та сприяння багатосторонньому діалогу зацікавлених сторін.

 iaa.org.ua

 www.facebook.com/iaaukraine.org